

U S T A W A

z dnia .....

o zmianie ustawy o ochronie zwierząt oraz niektórych innych ustaw

Art. 1. W ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz.U. z 2013 r., poz. 856), wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 4:

a) pkt 16 otrzymuje brzmienie:

„16) „zwierzętach bezdomnych” – rozumie się przez to zwierzęta domowe lub gospodarskie, które uciekły, zabłąkały się lub zostały porzucone przez człowieka, a nie ma możliwości ustalenia ich właściciela lub innej osoby, pod której opieką trwale dotąd pozostawały lub gdy właściciel zwierząt zmarł, a nie ma możliwości ustalenia spadkobierców mienia zmarłego albo w sytuacji odrzucenia w całości spadku przez wszystkich spadkobierców po osobie zmarłej i zrezygnowania z dziedziczenia mienia osoby zmarłej;”;

b) pkt 20 otrzymuje brzmienie:

„20) „zwierzętach wykorzystywanych do celów specjalnych” – rozumie się przez to zwierzęta, których profesjonalna tresura oraz używanie odbywa się na podstawie odrębnych przepisów, regulujących szczegółowe zasady działania jednostek Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, Policji, Straży Granicznej i innych formacji podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, Służby Więziennej, Krajowej Administracji Skarbowej, ratownictwa oraz regulujących zasady szkolenia i wykorzystania psów – przewodników osób ociemniałych;”;

c) pkt 25 otrzymuje brzmienie:

„25) „schronisku dla zwierząt” – rozumie się przez to placówkę przeznaczoną do utrzymywania zwierząt bezdomnych, spełniającą warunki określone w ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.) oraz w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2013, poz. 1399, z późn. zm.);”;

- d) w pkt 25 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje pkt 26 - 34 w brzmieniu:
- „26) „psie rasowym” – rozumie się przez to psa o odpowiednim dla rasy fenotypie oraz posiadającego co najmniej pięciopokoleniowy rodowód, który określa pochodzenie psa, zarejestrowany w Fédération Cynologique Internationale (FCI) lub Alianz Canine Worldwide (ACW);”
- „27) „kocie rasowym” – rozumie się przez to kota o odpowiednim dla rasy fenotypie oraz posiadającego co najmniej czteropokoleniowy rodowód, który określa pochodzenie kota, zarejestrowanym w World Cat Federation (WCF), Fédération Internationale Féline (FIFe), The International Cat Association (TICA) lub Felinefederation Europe (FFE);”
- „28) „kotach wolnobytujących” – rozumie się przez to koty bytujące w środowisku człowieka, będące stałym elementem ekosystemu, żyjące niezależnie od człowieka lub przy jego wsparciu, urodzone na wolności, mające możliwość swobodnego rozwoju i swobodnego bytu;
- „29) „oznakowaniu” – rozumie się przez to oznaczenie psa lub kota w sposób trwały urządzeniem elektronicznym (mikrochipem) zawierającym odnośnik do danych znajdujących się w centralnym rejestrze zwierząt oznakowanych;”
- „30) „kocju” – rozumie się przez to ogrodzoną przestrzeń przeznaczoną do utrzymywania psa poza pomieszczeniem mieszkalnym z dostępem do światła dziennego, uniemożliwiająca wydostanie się psa poza teren, posiadającą zadaszenie oraz w połowie swojej powierzchni utwardzone podłoże;
- „31) „kolczatce” – rozumie się przez to typ metalowej obroży dla zwierząt, mającej budowę łańcuszka, którego ogniwa zakończone są tępo wystającymi końcami drutu;
- „32) „ślepych miotach” – rozumie się przez to potomstwo psów lub kotów, będące w fazie neonatalnej, całkowicie ślepe;
- „33) „wysokości w kłębie” – rozumie się przez to pionowy rozmiar zwierzęcia czworonożnego liczony od poziomu ziemi do najwyższego punktu tułowia, położonego na szczycie łopatek;
- 34) „wprowadzenie do obrotu” - rozumie się przez to każdą czynność zmierzającą do przeniesienia własności zwierzęcia w tym jego przetrzymywanie i prezentację oraz przenoszenie własności zwierzęcia.”;

- 2) w art. 6 ust. 2:
- a) zdanie wstępne otrzymuje brzmienie:
„Przez znęcanie nad zwierzętami należy rozumieć zadawanie albo dopuszczanie do zadawania bólu lub cierpień, a w szczególności:”;
  - b) pkt 4 otrzymuje brzmienie:
"4) bicie zwierząt, a w szczególności przedmiotami twardymi i ostrymi lub zaopatrzonymi w urządzenie obliczone na sprawianie specjalnego bólu, bicie po głowie, dolnej części brzucha, dolnych częściach kończyn”;
  - c) pkt 7 otrzymuje brzmienie:
„7) używanie uprzęży, pęt, stelaży, więzów, kolczatek lub innych urządzeń zmuszających zwierzę do przebywania w nienaturalnej pozycji, powodujących zbędny ból, uszkodzenia ciała albo śmierć;”;
  - d) pkt 10 otrzymuje brzmienie:
„10) utrzymywanie zwierząt w niewłaściwych warunkach bytowania, w tym utrzymywanie ich w stanie rażącego zaniedbania lub niechlujstwa, bądź w pomieszczeniach albo klatkach uniemożliwiających im zachowanie naturalnej pozycji lub realizację naturalnych zachowań zwierzęcia z wyjątkiem utrzymywania zwierzęcia w trakcie transportu;”;
  - e) pkt 18 otrzymuje brzmienie:
„18) transport żywych ryb lub ich przetrzymywanie bez dostatecznej ilości wody umożliwiającej oddychanie zapewniającej dobrostan;”
  - f) w pkt 19 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje pkt 20, 21 i 22 w brzmieniu:
„20) utrzymywanie zwierzęcia bez pomieszczenia chroniącego go przed zimnem, upałami lub opadami atmosferycznymi;”
„21) świadome i bez przyczyny zaniechanie podjęcia lub kontynuowania leczenia zwierzęcia, w przypadku stanu lub choroby, które powodują ból lub cierpienie lub prowadzą, albo mogą prowadzić do jego śmierci;”
„22) montowanie na elementach budynków urządzeń mogących powodować zranienie lub okaleczenie ptaków, w szczególności kolców lub drutów.”
- 3) W art. 6 po ust. 2 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:
„3. Używanie urządzeń, o których mowa w ust. 2 pkt 7 jest dozwolone w przypadku zwierząt wykorzystywanych do celów specjalnych.”.

4) w art. 7:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Zwierzę traktowane w sposób określony w art. 6 ust. 2 może być czasowo odebrane właścicielowi lub opiekunowi na podstawie decyzji wójta (burmistrza, prezydenta miasta) właściwego ze względu na miejsce pobytu zwierzęcia i przekazane:

1) schronisku dla zwierząt lub organizacji społecznej, której statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, jeżeli jest to zwierzę domowe lub laboratoryjne, lub

2) gospodarstwu rolnemu wskazanemu przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) lub organizacji społecznej, której statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, jeżeli jest to zwierzę gospodarskie, lub

3) ogrodowi zoologicznemu, organizacji społecznej, której statutowym celem działania jest ochrona zwierząt lub schronisku dla zwierząt bezdomnych, jeżeli jest to zwierzę wykorzystywane do celów rozrywkowych, widowiskowych, filmowych, sportowych lub utrzymywane w ogrodach zoologicznych”.

b) ust. 1a otrzymuje brzmienie:

„1a. Decyzja, o której mowa w ust. 1, podejmowana jest z urzędu lub na wniosek po uzyskaniu informacji od Policji, straży gminnej, lekarza weterynarii lub upoważnionego przedstawiciela organizacji społecznej, której statutowym celem działania jest ochrona zwierząt.”,

c) ust. 1c otrzymuje brzmienie:

„1c. W przypadku braku zgody, o której mowa w ust. 1b, lub wystąpienia innych okoliczności uniemożliwiających przekazanie zwierzęcia podmiotom, o których mowa w ust.1, zwierzę może zostać innej osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej albo osobie fizycznej, która zapewni mu właściwą opiekę”.

d) ust. 2a otrzymuje brzmienie:

„2a. Od decyzji, o której mowa w ust. 1, przysługuje prawo wniesienia odwołania do samorządowego kolegium odwoławczego w terminie 7 dni od daty doręczenia decyzji. Samorządowe kolegium odwoławcze rozpoznaje odwołanie w terminie 7 dni”

e) po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:

„3 a. W przypadku wskazanym w ustępie 3, na żądanie upoważnionego przedstawiciela organizacji społecznej, policja lub straż gminna zapewnia asystę przy odbiorze zwierzęcia. Policji, straży gminnej lub przedstawicielowi organizacji społecznej w asyście policji lub straży gminnej, przysługuje prawo wejścia na teren prywatnej posesji bez zgody lub pomimo sprzeciwu jej właściciela”.

f) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Do należności z tytułu kosztów określonych w ust. 4 stosuje się przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Koszty utrzymania zwierzęcia do czasu egzekucji należności pieniężnych od dotychczasowego właściciela lub opiekuna pokrywa gmina.”

g) po ust. 6 dodaje się ust. 7 w brzmieniu:

„7. Przepisy artykułu 7 ust. 1-4 i 6 stosuje się odpowiednio w sytuacji, gdy dotychczasowy właściciel lub opiekun z przyczyn niezależnych od swojej woli traci możliwość sprawowania osobistej opieki nad zwierzęciem, a nie ma możliwości ustalenia osób, które podjęłyby się dobrowolnie opieki nad zwierzęciem w jego zastępstwie; Koszty utrzymania zwierzęcia pokrywa gmina.”;

5) Art. 9 otrzymuje brzmienie:

„Art. 9. 1. Zabrania się utrzymywania zwierząt domowych na uwięzi.

2. Kto utrzymuje psa w kojcu, ma obowiązek zapewnić zwierzęciu o wysokości w kłębie:

- 1) poniżej 50 cm – powierzchnię kojca wynoszącą nie mniej niż 9 m²;
- 2) pomiędzy 51 cm, a 65 cm – powierzchnię kojca wynoszącą nie mniej niż 12 m²;
- 3) powyżej 66 cm – powierzchnię kojca wynoszącą nie mniej niż 15 m².

3. Kto utrzymuje w kojcu więcej niż jednego psa, ma obowiązek zapewnić pierwszemu psu powierzchnię kojca wynoszącą nie mniej niż 12 m² oraz każdemu kolejnemu psu powierzchnię kojca wynoszącą nie mniej niż 4 m².

4. Kto utrzymuje psa w kojcu lub na innej otwartej przestrzeni, znajdującej się w obrębie terenu prywatnego, ma obowiązek zapewnić zwierzęciu ocieploną budę lub inne pomieszczenie chroniące przed warunkami atmosferycznymi.

5. Zwierzęciu domowemu utrzymywanemu w kojcu należy co najmniej dwa razy dziennie zapewnić możliwość ruchu poza kojcem.”;

- 6) po art. 9a dodaje się art. 9b w brzmieniu:
„Art. 9b. Właściciel lub opiekun zwierzęcia domowego, które uciekło lub zagubiło się, a w szczególności psa, ma obowiązek niezwłocznie zawiadomić o tym najbliższe schronisko dla zwierząt, straż gminną lub Policję oraz podjąć inne działania w celu odnalezienia zwierzęcia.”;
- 7) po art. 9b dodaje się art. 9c w brzmieniu:
„Art. 9c. 1. Zabrania się:
1) organizowania i uczestniczenia w konkursach, loteriach, aukcjach lub licytacjach, w których zwierzę domowe stanowi nagrodę, jest przedmiotem loterii, aukcji albo licytacji;
2) prowadzenia egzekucji ze zwierząt domowych;
3) sprzedaży i nabywania rzeczy i dóbr niematerialnych w przypadku, gdy zwierzę domowe jest nieodpłatnie przekazywane wraz ze sprzedawaną rzeczą lub dobrem.”;
- 8) w art. 10a w ust. 1 w pkt. 3 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się punkt 4 i 5 w brzmieniu:
„4) zbywania zwierząt domowych małoletnim;
5) używania lub wystawiania zwierząt domowych publicznie w celach zarobkowych, za wyjątkiem działalności określonej w art. 17 ust. 1.”
- 9) po art. 10b dodaje się art. 10c w brzmieniu:
„10c. 1. Zabrania się uczestnictwa w wystawach kynologicznych psów poddanych zabiegowi przycinania uszu lub ogona (kopiowania).
2. Odpowiedzialności z tytułu naruszenia zakazu, o którym mowa w ust.1, podlega właściciel lub opiekun psa.”
- 10) po art. 10c dodaje się art. 10d w brzmieniu:
„Art.10d. Zabrania się nabywania lub zbywania produktów pochodzenia zwierzęcego pozyskanych ze zwierząt domowych.”
- 11) w art 11:
a) ust.1 otrzymuje brzmienie:
„1. Zapewnianie opieki bezdomnym zwierzętom oraz ich wyłapywanie należy do zadań własnych gmin. Zasady zapewniania opieki bezdomnym zwierzętom oraz ich wyłapywania określa uchwały rady gminy podejmowana co najmniej raz do roku, o której mowa w art. 11a ust. 1”;

b) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Organizacje społeczne, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, mogą zapewniać bezdomnym zwierzętom opiekę lub prowadzić schroniska dla zwierząt, w porozumieniu z właściwymi organami samorządu terytorialnego”;

12) w art. 11a:

a) w ust. 2

– pkt 1. otrzymuje brzmienie:

„1) zapewnienie bezdomnym zwierzętom miejsca w schronisku dla zwierząt wraz ze wskazaniem minimalnej stawki dziennej przeznaczonej na utrzymanie zwierzęcia w schronisku;”

– pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) opiekę nad wolnobytującymi kotami, w tym ich dokarmianie oraz sterylizację albo kastrację, po których następuje powrót do naturalnego środowiska;”

– pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) wyłapywanie bezdomnych zwierząt;”;

– pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) obowiązkową sterylizację albo kastrację zwierząt wyłapanych na terenie gminy;”;

– pkt 7 otrzymuje brzmienie:

„7) zapewnienie miejsca w gospodarstwie rolnym dla zwierząt gospodarskich;”;

– pkt 8 otrzymuje brzmienie:

„8) zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadkach zdarzeń losowych w tym drogowych z udziałem zwierząt domowych, gospodarskich lub dzikich, w których odnoszą one obrażenia;”

– w pkt 8 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 9 w brzmieniu:

„9) plan oznakowania psów w gminie.”

b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Program, o którym mowa w ust. 1, może obejmować plan oznakowania kotów w gminie.”

c) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Realizacja zadań, o których mowa w ust. 2 pkt. 3-6, może zostać powierzona podmiotowi prowadzącemu schronisko dla zwierząt lub organizacji społecznej, której statutowym celem działania jest ochrona zwierząt.”

d) ust. 7 otrzymuje brzmienie:

„7. Projekt programu, o którym mowa w ust. 1, wójt (burmistrz, prezydent miasta) najpóźniej do dnia 1 stycznia przekazuje do zaopiniowania:

1. właściwemu powiatowemu lekarzowi weterynarii;
2. organizacjom społecznym, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, działającym na obszarze gminy lub powiatu, na terenie którego znajduje się gmina;
3. dzierżawcom lub zarządcom obwodów łowieckich, działających na obszarze gminy lub powiatu, na terenie którego znajduje się gmina”.
4. właściwemu regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska;”

e) ust. 8 otrzymuje brzmienie:

„8. Podmioty, o których mowa w ust. 7, w terminie 21 dni od dnia otrzymania projektu programu, o którym mowa w ust. 1, wydają opinie o projekcie. Opinia powiatowego lekarza weterynarii jest wiążąca. Niewydanie opinii w tym terminie uznaje się za akceptację przesłanego programu”.

f) po ust. 8 dodaje się ust. 9 -11 w brzmieniu:

„9. Gmina informuje właściwego powiatowego lekarza weterynarii, raz w roku, nie później niż do 31 grudnia, o:

- 1) podmiotach, z którymi podpisane są umowy na wyłapywanie i pobyt w schronisku dla zwierząt, gospodarstwie rolnym oraz o organizacjach społecznych, o których mowa w ust. 4;
- 2) liczbie zwierząt wyłapanych i miejscach, do których zostały przekazane;
- 3) liczbie zwierząt przekazanych do adopcji, padłych i uśpionych;
- 4) liczbie zwierząt, biorących udział w zdarzeniach losowych, w tym drogowych, w których odniosły one obrażenia, poddanych opiece weterynaryjnej.

10. Kopia informacji, o której mowa w ust. 9, jest przekazywana wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta i jest udostępniana na podstawie przepisów

ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2016.1764 j.t. z późn. zm.).

11. Powiatowy lekarz weterynarii, do dnia 31 stycznia każdego roku, przekazuje za pośrednictwem wojewódzkiego lekarza weterynarii, Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska, informację, o której mowa w ust.9 pkt.4, w zakresie zwierząt należących do gatunków dziko występujących, objętych ochroną gatunkową, na podstawie przepisów o ochronie przyrody.”;

13) po art. 11a dodaje się art.11b w brzmieniu:

„11b. 1. Wykonując program, o którym mowa w art.11a ust.1, gmina ma obowiązek:

1. zawarcia odrębnych umów na wyłapywanie bezdomnych zwierząt oraz na ich utrzymywanie w schronisku;

2. wyłapania każdego zgłoszonego bezdomnego zwierzęcia;

3. prowadzenia ewidencji zwierząt wyłapanych na terenie gminy obejmującej w szczególności: nr mikrochipa zwierzęcia, jego fotografię, inne dane służące identyfikacji zwierzęcia takie jak wiek, płeć, maść, wielkość, datę wyłapania zwierzęcia, datę umieszczenia zwierzęcia w schronisku, datę adopcji wraz z kserokopią dokumentacji adopcyjnej, datę zgonu zwierzęcia wraz z kserokopią zaświadczenia lekarskiego o zgonie zwierzęcia;

4. uiszczania stawki dziennej za utrzymywanie zwierząt w schronisku;

5. oznakowania psa lub kota w ciągu doby po jego wyłapaniu;

6. sterylizację lub kastrację psa lub kota w ciągu 3 dni po odbytej kwarantannie, a jeżeli stan zdrowia zwierzęcia na to nie pozwala – niezwłocznie po ustąpieniu tych przyczyn;

7. kontrolę warunków bytowych zwierząt w schronisku oraz weryfikację dokumentacji znajdującej się w schronisku z ewidencją, o której mowa w pkt 2, co najmniej raz na kwartał.

2. Organem odpowiedzialnym za wykonanie obowiązku, o którym mowa w ust.1 jest wójt, burmistrz lub prezydent miasta."

14) po art. 11b dodaje się rozdział 2a, w brzmieniu:

„Rozdział 2a.

Oznakowanie

Art.11c. 1. Psy na obszarze całego kraju podlegają obowiązkowemu oznakowaniu.

2. Koty na obszarze całego kraju mogą podlegać oznakowaniu.

3. Oznakowania psa dokonują:

- 1) lekarz weterynarii,
- 2) osoba, która posiada tytuł technika weterynarii,
- 3) osoba, która posiada tytuł zootechnika

– świadczący usługi weterynaryjne lub zootechniczne w ramach działalności zakładu leczniczego dla zwierząt.

4. Psy poddane oznakowaniu podlegają wpisowi do rejestru zwierząt oznakowanych, o którym mowa w art. 11d.

5. Po przeprowadzeniu oznakowania posiadaczowi psa wydaje się zaświadczenie lub dokonuje się wpisu w dokumencie identyfikacyjnym zwierzęcia.

7. Koszty oznakowania, o którym mowa w ust.1 ponosi posiadacz psa.

8. Ustępy 3-7 stosuje się odpowiednio do oznakowania kotów.

Art.11d. 1. Tworzy się centralny rejestr zwierząt oznakowanych.

2. Centralny rejestr zwierząt oznakowanych prowadzi Główny Lekarz Weterynarii.

3. Osoba dokonująca oznakowania, o której mowa w art.11c ust. 3, przekazuje do centralnego rejestru zwierząt oznakowanych informację o oznakowaniu zwierzęcia zawierającą następujące dane:

- 1) imię i nazwisko, kod pocztowy i miejsce zamieszkania posiadacza zwierząt;
- 2) gatunek, rasę i płęć zwierzęcia;
- 3) numer mikroczipa;
- 4) datę implantacji mikroczipa;
- 5) miejsce implantacji mikroczipa.

4. Centralny rejestr zwierząt oznakowanych jest udostępniany na wniosek organów Inspekcji Weterynaryjnej, organów samorządu gminnego, Służby Celno- Skarbowej, Policji, straży gminnej lub upoważnionego przedstawiciela organizacji społecznej, której statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, w celu realizacji zadań, o których mowa w niniejszej ustawie.

5. Koszty związane z:

- 1) administrowaniem i utrzymywaniem serwerów, lub
- 2) przygotowywaniem i aktualizowaniem oprogramowania komputerowego oraz materiałów pomocniczych, związanych z korzystaniem z tego oprogramowania

- są pokrywane z opłat pobieranych od posiadaczy zwierząt za oznakowanie oraz z opłat pobieranych za udostępnianie danych, z rejestru, o którym mowa w art. 11d.

6. Koszty związane z bieżącą eksploatacją systemów informatycznych są pokrywane z budżetu Głównego Inspektoratu Weterynarii.

7. Minister właściwy do spraw rolnictwa określi w drodze rozporządzenia:

1) sposób prowadzenia rejestru, o którym mowa w art. 11d, zakres gromadzonych i udostępnianych informacji, tryb wprowadzania danych i nieodpłatnego oraz odpłatnego udostępniania danych poszczególnym osobom fizycznym i prawnym,

2) wysokość opłaty ponoszonej przez posiadacza zwierzęcia za oznakowanie zwierzęcia,

3) wysokość opłaty za udostępnienie danych z rejestru, o którym mowa w art. 11d,

4) wysokość wynagrodzenia dla lekarza weterynarii za oznakowanie zwierzęcia oraz za wprowadzenie danych o zwierzęciu do rejestru.”;

15) w art. 12 po ust. 4b dodaje się ust. 4c w brzmieniu:

„4c. zabrania się chowu i hodowli zwierząt, o których mowa w art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 29 czerwca 2007 r. o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich (Dz.U. z 2007r.133.921, z późn. zm.) z wyjątkiem królika (*Oryctolagus cuniculus*) hodowanych w celu pozyskiwania z nich futer”.

16) po art. 14 dodaje się art. 14a w brzmieniu:

„Art. 14a. 1. Powiatowy lekarz weterynarii w przypadku stwierdzenia, że podmiot utrzymujący zwierzęta gospodarskie narusza przepisy dotyczące dobrostanu zwierząt gospodarskich, stosuje odpowiednio środki zaradcze określone w art. 54 rozporządzeniu (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt.

2. Decyzjom o zastosowaniu środków zaradczych, o których mowa w ust.1

powiatowy lekarz weterynarii nadaje rygor natychmiastowej wykonalności.”

17) art. 15 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Warunki występów, treningów i tresury oraz metody postępowania ze zwierzętami wykorzystywanymi do celów widowiskowych, filmowych, sportowych i specjalnych nie mogą zagrażać ich życiu lub zdrowiu.”;

18) w art. 17:

a) ust.1 otrzymuje brzmienie:

„1. Do tresury i wykorzystania dla celów filmowych mogą być wykorzystywane tylko zwierzęta urodzone i wychowane w niewoli i tylko takie, którym mogą być zapewnione warunki egzystencji stosowne do potrzeb danego gatunku. Zabronione jest wykorzystywanie w celach widowiskowych zwierząt dzikich lub należących do gatunków zwierząt dzikich, urodzonych w niewoli.

b) uchyla się ust. 2 i 4;

c) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Zabrania się działalności menażerii objazdowych, a także organizowania i prowadzenia występów cyrkowych z udziałem zwierząt oraz podobnych widowisk lub pokazów, związanych z wykorzystywaniem zwierząt w celach rozrywkowych”.

d) uchyla się ust.7;

e) ust. 8 otrzymuje brzmienie:

„8. Minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw kultury określi, w drodze rozporządzenia, minimalne warunki utrzymywania poszczególnych gatunków zwierząt wykorzystywanych do celów widowiskowych, filmowych, sportowych i specjalnych, mając na względzie zapewnienie im właściwej opieki”

19) art.18 ust.1 otrzymuje brzmienie:

„1. Zwierzęta wykorzystywane do celów widowiskowych, filmowych, sportowych i specjalnych mogą być przetrzymywane, hodowane i prezentowane jedynie w stadninach lub w miejscach przeznaczonych dla zwierząt wykorzystywanych do celów specjalnych, pod nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej”.

20) Po art. 18 dodaje się art. 18a w brzmieniu:

„18a. Opiekunowi zwierzęcia wykorzystywanego do celów specjalnych, które na mocy decyzji właściwego organu zostało wycofane ze służby, przysługuje miesięczne świadczenie na jego utrzymanie, wypłacane do czasu zgonu zwierzęcia. Minister Spraw

Wewnętrznych i Administracji w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej określi w drodze rozporządzenia wysokości świadczenia oraz zasady jego wypłacania.”

21) art. 25 otrzymuje brzmienie:

„Art 25. Prowadzący pojazd mechaniczny, który potrącił zwierzę, obowiązany jest, do zapewnienia mu stosownej pomocy lub zawiadomienia jednej ze służb, o których mowa w art. 33 ust. 3”;

22) art. 33a ust.3 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) wyłapanie psa i dostarczenie go właścicielowi, a jeżeli ustalenie tej osoby nie jest możliwe, dostarczenie do schroniska dla zwierząt; wyłapanie i dostarczenie psa odbywa się na koszt właściciela”.

23) w art.34:

a) ust.1 otrzymuje brzmienie:

„1. Zwierzę kręgowce w ubojni może zostać uśmiercone tylko po uprzednim nieodwracalnym pozbawieniu świadomości przez osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje. ”;

b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. W ubojni wyodrębnia się pomieszczenie do przetrzymywania zwierząt oraz pomieszczenie do ogłuszania i wykrwawiania zwierząt, które są wyposażone w monitoring. Właściciel ubojni ma obowiązek przechowywać zapis z monitoringu przez okres co najmniej 3

miesiący.”;

c) po ust. 3 dodaje się ust. 3a i 3b w brzmieniu:

„3a. Wymogów określonych w ust. 1 i 3 nie stosuje się przy poddawaniu zwierząt szczególnym sposobom uboju przewidzianym przez obrządki religijne związków wyznaniowych o uregulowanej sytuacji prawnej funkcjonujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na potrzeby wyłącznie jej członków, zwanego dalej ubojem rytualnym.

3b. W przypadku, o którym mowa w ust. 3a nie zezwala się na stosowanie systemów krępujących bydło przez umieszczenie w odwrotnym położeniu lub w dowolnym innym nienaturalnym położeniu.”;

d) po ust. 6 dodaje się ust. 7, który otrzymuje brzmienie:

„7. Minister właściwy do spraw rolnictwa w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych określi w drodze rozporządzenia:

- 1) kwalifikacje osób uprawnionych do uboju rytualnego,
- 2) warunki wyładunku, przemieszczania, przetrzymywania, unieruchamiania w celu dokonania uboju rytualnego,
- 3) warunki i metody uboju rytualnego stosownie do gatunku,
- 4) warunki nadzoru oraz określania maksymalnych potrzeb członków wyznaniowych funkcjonujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
– mając na względzie zapewnienie humanitarnego traktowania zwierząt podczas uboju rytualnego oraz zaspokojenie potrzeb własnych wyłącznie członków związków wyznaniowych o uregulowanej sytuacji prawnej funkcjonujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.”

24) w art. 35:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Kto zabija, uśmierca zwierzę, dokonuje uboju zwierzęcia z naruszeniem przepisów art. 6 ust. 1, art. 33 lub art. 34 ust.1-3, 3b-4, albo narusza zakaz określony w art. 12 ust. 4c, art. 16 podlega karze pozbawienia wolności do lat 4”

b) po ust.1a dodaje się ust.1b w brzmieniu:

„1b. Kto narusza zakazy określone w art. 9c oraz 10a ust. 1-3 podlega karze grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.”;

c) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust.1 lub 1a działał ze szczególnym okrucieństwem, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5”

d) ust 3a otrzymuje brzmienie:

„3a. W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1 lub 1a sąd może orzec, a w razie skazania za przestępstwo określone w ust. 2 sąd orzeka tytułem środka karnego zakaz posiadania zwierząt od roku do lat 10. Sąd może orzec zakaz posiadania zwierząt na zawsze, w razie skazania na karę pozbawienia wolności za przestępstwo określone w ust. 2. Zakaz orzeka się w latach.”

25) w art. 37:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Kto narusza nakazy albo zakazy określone w art. 9, art. 10c ust. 1, 10d, art. 11 ust. 3, art. 11c, art. 12 ust. 1-6, art. 13 ust. 1, art. 14, art. 15 ust. 1-5, art. 17 ust. 1-7, art. 18, art. 22 ust. 1, art. 22a, art. 25 lub art. 27 podlega karze aresztu lub grzywny.

b) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. W razie popełnienia wykroczenia, o którym mowa w ust. 1, można orzec nawiązkę w wysokości od 250 zł do 5.000 zł na cel związany z ochroną zwierząt.”

c) po ust. 4 dodaje się ust. 5 i 6 w brzmieniu:

„5. W razie skazania za wykroczenie określone w ust. 1 sąd może orzec tytułem środka karnego przepadek zwierzęcia, jeżeli sprawca jest jego właścicielem lub opiekunem.

6. W razie skazania za wykroczenie określone w ust. 1 sąd może orzec tytułem środka karnego zakaz posiadania zwierząt od roku do lat 10; zakaz orzeka się w latach”.

26) po art. 37e dodaje się art. 37f w brzmieniu:

„Art.37f W sprawach o wykroczenia, określonych w art. 37, 37a, 37b, 37d, 37e organizacja społeczna, której statutowym celem jest ochrona zwierząt może samodzielnie wnieść wniosek o ukaranie jako oskarżyciel posiłkowy.”

27) po art. 37f dodaje się art. 37g w brzmieniu:

„Art.37g. Kto nie stosuje się do orzeczonego przez sąd zakazu posiadania zwierząt, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.”

28) w art. 38:

1) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

”1. Sąd przekazuje zawiadomienie o wydanym prawomocnym orzeczeniu o przypadku zwierzęcia na rzecz organizacji społecznej biorącej udział w postępowaniu lub innej organizacji, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt.”

2) po ust.1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Przekazanie zwierzęcia, o którym mowa w ust. 1 następuje za zgodą organizacji, której zwierzę ma zostać przekazane”.

3) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4.Organizacja społeczna, o której mowa w ust. 2, przekazuje zwierzę nieodpłatnie:

1) schronisku dla zwierząt, jeżeli jest to zwierzę domowe lub laboratoryjne, lub

2) gospodarstwu rolnemu wskazanemu przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta), jeżeli jest to zwierzę gospodarskie, lub

3) ogrodowi zoologicznemu lub schronisku dla zwierząt, jeżeli jest to zwierzę wykorzystywane do celów rozrywkowych, widowiskowych, filmowych, sportowych lub utrzymywane w ogrodach zoologicznych lub innemu podmiotowi, który zapewni mu właściwą opiekę.”

4) w ust. 8 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:

„Koszty utrzymania zwierzęcia do czasu egzekucji należności pieniężnych od skazanego pokrywa jednostka samorządu terytorialnego”.

29) po art. 38 dodaje się art. 38a i art. 38b w brzmieniu:

„Art. 38a. 1. W razie orzeczenia zakazu posiadania wszelkich zwierząt albo określonej kategorii zwierząt, sąd wyznacza sprawcy odpowiedni termin na przekazanie zwierząt w posiadanie innej osobie lub instytucji i poinformowanie o tym sądu.

2. W razie bezskutecznego upływu wyznaczonego terminu i stwierdzenia przez sąd, że skazany wbrew zakazowi jest posiadaczem zwierzęcia, sąd wydaje postanowienie o odebraniu skazanemu tego zwierzęcia.

3. Odpis postanowienia przesyła się właściwemu ze względu na miejsce pobytu zwierzęcia wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta) w celu wykonania.

4. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) wydaje decyzję, w której określa miejsce przekazania zwierzęcia, o którym mowa w art. 7 ust. 1.

5. Przepisy art. 7 ust. 1a–5 stosuje się odpowiednio.

6. Przepisy ust. 1–5 stosuje się również w sytuacji, gdy skazany wejdzie w posiadanie zwierzęcia w okresie trwania zakazu.

Art. 38b. 1. W razie orzeczenia zakazu, o którym mowa w art. 35 ust. 4, przepis art. 84 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2016 r. poz. 1137 i 2138 oraz z 2017 r. poz. 244, 768 i 773) oraz przepisy art. 180, art. 181, art. 183, art. 184, art. 185 i art. 186a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2017 r. poz. 665, 666 i 768) stosuje się odpowiednio.

2. W razie orzeczenia zakazu wykonywania wszelkich zawodów, prowadzenia wszelkiej działalności lub wykonywania wszelkich czynności, o którym mowa w art. 35 ust. 4, sąd przesyła odpis wyroku także powiatowemu lekarzowi weterynarii, właściwemu dla miejsca zamieszkania skazanego.”.

30) W art. 39 dodaje się ust. 2 w brzmieniu:

„2. W przypadkach, o których mowa w ust.1, organizacja społeczna, której statutowym celem działania jest ochrona zwierząt wykonuje prawa pokrzywdzonego, jeżeli złoży oświadczenie. Ograniczenie liczby organizacji społecznych wykonujących prawa pokrzywdzonego jest możliwe wyłącznie wtedy, kiedy jest to konieczne dla zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania.”

31) po art. 39 dodaje się art. 39a w brzmieniu:

„Art. 39a. Organizacje społeczne, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, mogą wszcząć postępowanie lub wziąć udział w charakterze strony w toczącym się postępowaniu karnym, cywilnym, administracyjnym lub sądownoadministracyjnym, jeżeli zachodzi potrzeba ochrony zwierząt.”

Art. 2. W ustawie z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (Dz.U.z 2013,poz.1226) w art. 9 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) zakaz - poza polowaniami i odłowami, płoszenia, chwytania, przetrzymywania, ranienia i zabijania zwierzyny.”

Art. 3. W ustawie z dnia 13 września 1996r o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2013, poz. 1399), wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 w ust. 1 w pkt 5 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje pkt 6 i 7 w brzmieniu:

„6) schronisku dla zwierząt – rozumie się przez to miejsce przeznaczone do opieki nad zwierzętami spełniające warunki określone w ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.);

7) zwierzę bezdomne – rozumie się przez to zwierzę bezdomne, o którym mowa w przepisach o ochronie zwierząt.”;

2) w art. 7 w ust. 1:

a) pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) wyłapywania bezdomnych zwierząt.”;

b) pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) prowadzenia schronisk dla zwierząt, a także grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części.”.

Art. 4. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2016 r. poz. 1137 i 2138 oraz z 2017 r. poz. 244, 768 i 773) art. 244 otrzymuje brzmienie:

„Art. 244. Kto nie stosuje się do orzeczonego przez sąd zakazu zajmowania stanowiska, wykonywania zawodu, prowadzenia działalności, wykonywania czynności wymagających zezwolenia, które są związane z wykorzystywaniem zwierząt lub oddziaływaniem na nie, prowadzenia pojazdów, wstępu do ośrodków gier i uczestnictwa w grach hazardowych, wstępu na imprezę masową, przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, zakazu kontaktowania się z określonymi osobami, zakazu zbliżania się do określonych osób lub zakazu opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, zakazu posiadania wszelkich zwierząt albo określonej kategorii zwierząt albo nie wykonuje zarządzenia sądu o ogłoszeniu orzeczenia w sposób w nim przewidziany,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”.

Art. 5. W ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U.2016.1817 j.t. z późn. zm.) po art. 42 dodaje się art. 42a w brzmieniu:

„Art. 42a. 1. Rada gminy jednostki samorządu terytorialnego, na rzecz organów której lub na rzecz jednostek organizacyjnych podległych jej organom lub nadzorowanych przez te organy wolontariusze wykonują świadczenia na zasadach określonych w niniejszym rozdziale, mając na względzie dobrostan zwierząt może wyrazić zgodę na świadczenia tych wolontariuszy na rzecz podmiotu prowadzącego schronisko dla zwierząt.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, wolontariusz na piśmie potwierdza swoją zgodę na świadczenie na rzecz podmiotu prowadzącego schronisko dla zwierząt.

3. Art. 45 stosuje się odpowiednio.”

Art. 6. W ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 1:

a) pkt 1 lit. j otrzymuje brzmienie:

„j) prowadzenia schronisk dla zwierząt bezdomnych,”,

- b) pkt 1 po lit. p dodaje się lit. r w brzmieniu:
„r) wyłapywania zwierząt bezdomnych lub prowadzenia miejsc przetrzymywania bezdomnych psów,”
- 2) w art. 2 w pkt 44 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje pkt 45-47 w brzmieniu:
„45) schronisko dla zwierząt bezdomnych - to każde miejsce przeznaczone do opieki nad zwierzętami bezdomnymi, niezależnie od nadanej nazwy, wyłapanych w ramach zadania, o którym mowa w art. 11 ust. 1 ustawy o ochronie zwierząt, z wyłączeniem miejsc przetrzymywania bezdomnych psów;
- 46) miejsce przetrzymywania psów bezdomnych – miejsce przeznaczone do utrzymywania nie więcej niż 10 psów bezpośrednio po ich wyłapaniu przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące liczony od dnia ich wyłapania;
- 47) zwierzę bezdomne – rozumie się przez to zwierzę bezdomne, o którym mowa w przepisach o ochronie zwierząt.”;
- 3) w art. 5:
- a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:
„1. Podjęcie działalności nadzorowanej, o której mowa:
- 1) w art. 1 pkt 1 lit. a, c-f, h, i, j, l, jest dozwolone po stwierdzeniu przez powiatowego lekarza weterynarii właściwego ze względu na przewidywane miejsce jej prowadzenia, w drodze decyzji, spełniania wymagań weterynaryjnych określonych dla prowadzenia danego rodzaju działalności;
- 2) w art. 1 pkt 1 lit. b, g, k, n, p, r, jest dozwolone po uprzednim zgłoszeniu, w formie pisemnej, zamiaru jej prowadzenia powiatowemu lekarzowi weterynarii właściwemu ze względu na przewidywane miejsce jej prowadzenia.”
- b) w ust. 3 po pkt 3 dodaje się pkt 4 -6 w brzmieniu:
„4) zezwolenie na prowadzenie schroniska dla zwierząt bezdomnych wydane na podstawie przepisów o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.
- 5) opinię organizacji społecznej o zasięgu ogólnopolskim, której statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, dotyczącą prowadzenia schroniska dla zwierząt bezdomnych przez podmiot zamierzający prowadzić działalność nadzorowaną.
- 6) numer z Krajowego Rejestru Sądowego albo Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, jeżeli został nadany.”;

c) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Powiatowy lekarz weterynarii, po przeprowadzeniu kontroli, wydaje decyzję:

1) stwierdzającą spełnianie wymagań weterynaryjnych, jeżeli wymagania określone dla danego rodzaju działalności nadzorowanej, o której mowa w art. 1 pkt 1 lit. a, c-f, h, i, j, l, są spełnione;

2) odmawiającą stwierdzenia spełniania wymagań weterynaryjnych, jeżeli wymagania określone dla danego rodzaju działalności nadzorowanej, o której mowa w art. 1 pkt 1 lit. a, c-f, h, i, j, l, nie są spełnione.”

d) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Wydając decyzję, o której mowa w ust. 4 pkt 1, powiatowy lekarz weterynarii:

1) stwierdza spełnianie wymagań weterynaryjnych przez poszczególne biekty budowlane lub miejsca, w których ma być prowadzona działalność nadzorowana, lub osoby wykonujące określone czynności w ramach tej działalności, jeżeli stwierdzenie takie jest wymagane;

2) nadaje weterynaryjny numer identyfikacyjny:

a) podmiotowi lub

b) poszczególnym obiektom budowlanym lub miejscom, w których ma być prowadzona działalność nadzorowana, lub osobom wykonującym określone czynności w ramach tej działalności w przypadku, o którym mowa w pkt 1.

3) określa maksymalną liczbę zwierząt poszczególnych gatunków, które mogą być utrzymywane w schronisku dla zwierząt bezdomnych.”

e) ust. 9 otrzymuje brzmienie:

„9. Powiatowy lekarz weterynarii po otrzymaniu zgłoszenia zamiaru prowadzenia przez podmiot działalności nadzorowanej, o której mowa w art. 1 pkt 1 lit. b, g, k, p, r, wydaje decyzję o nadaniu temu podmiotowi weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego.”

4) art. 6 ust. pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) podmioty, które uzyskały decyzję, określoną w art. 5 ust. 4 pkt 1, z wyłączeniem podmiotów prowadzących schroniska dla zwierząt bezdomnych”;

5) art. 7 otrzymuje brzmienie:

„Art. 7. Podmiot prowadzący działalność nadzorowaną, o której mowa w art. 1 pkt 1 lit. al, n, p, r, informuje, w formie pisemnej, powiatowego lekarza weterynarii o zaprzestaniu prowadzenia określonego rodzaju działalności nadzorowanej, a także o każdej zmianie stanu prawnego lub faktycznego związanego z prowadzeniem tej działalności, w zakresie dotyczącym wymagań weterynaryjnych, w terminie do 7 dni od dnia zaistnienia takiego zdarzenia.”

6) w art. 8 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„Art. 8. 1. Powiatowy lekarz weterynarii w przypadku stwierdzenia, że przy prowadzeniu działalności nadzorowanej, o której mowa w art. 1 pkt 1 lit. a-n, p, r, są naruszone wymagania weterynaryjne określone dla tej działalności, w zależności od zagrożenia stwarzanego dla zdrowia publicznego lub zdrowia zwierząt, wydaje decyzję:

- 1) nakazującą usunięcie uchybień w określonym terminie lub
- 2) nakazującą wstrzymanie działalności do czasu usunięcia uchybień, lub
- 3) zakazującą umieszczania na rynku lub handlu określonymi zwierzętami będącymi przedmiotem działalności albo zakazującą produkcji, umieszczania na rynku lub handlu określonymi produktami wytwarzanymi przy prowadzeniu tej działalności lub
- 4) zakazującą przyjmowania nowych zwierząt bezdomnych do schroniska dla zwierząt bezdomnych lub miejsc przetrzymywania wyłapanych bezdomnych psów i kotów, do czasu usunięcia uchybień, lub
- 5) ograniczającą lub zakazującą wprowadzania do obrotu, przywozu lub wywozu zwierząt.”

7) w art. 9 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Powiatowy lekarz weterynarii powiadamia o wydaniu decyzji zakazującej prowadzenia działalności nadzorowanej, o której mowa w art. 1 pkt 1 lit. a, d-f, h, i, j, l, p za pośrednictwem wojewódzkiego lekarza weterynarii, Głównego Lekarza Weterynarii oraz organ, który wydał zezwolenie, o którym mowa w art.5 ust.1pkt 4”

8) po art. 9 dodaje się art. 9a w brzmieniu:

„9a. 1. Powiatowy lekarz weterynarii wydaje decyzję zakazującą prowadzenia działalności nadzorowanej, o której mowa w art. 1 pkt 1 lit. a-l, o-r, jeżeli podmiot prowadzi działalność nadzorowaną bez stwierdzenia spełniania wymagań

weterynaryjnych albo prowadzi taką działalność bez zgłoszenia zamiaru jej rozpoczęcia.

2. Podmiot, któremu wydano decyzję zakazującą prowadzenia działalności na podstawie art. 9 albo art. 9a, może ponownie wystąpić z wnioskiem o wydanie w takim samym zakresie decyzji, o której mowa w art. 5 ust. 4 albo ust. 9, nie wcześniej niż po upływie 3 lat od dnia wydania decyzji zakazującej prowadzenia działalności nadzorowanej.

3. Zakaz prowadzenia działalności nadzorowanej dotyczy obszaru powiatu, na którym działalność taka była prowadzona.”

9) w art. 10:

a) ust. 1 pkt 1 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„dla prowadzenia poszczególnych rodzajów działalności nadzorowanej, o której mowa w art. 1 pkt 1 lit. a-n, p, r w tym może określić.”

b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Minister właściwy do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia, sposób ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego nadawanego podmiotom prowadzącym działalność nadzorowaną, o której mowa w art. 1 pkt 1 lit. a-l, o, p, r, mając na względzie zapewnienie właściwego sprawowania nadzoru nad prowadzeniem danego rodzaju działalności.”

c) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Minister właściwy do spraw rolnictwa może określić, w drodze rozporządzenia:

1) dodatkowe wymagania, jakie powinien spełniać wniosek o stwierdzenie spełniania wymagań weterynaryjnych lub zgłoszenie zamiaru prowadzenia działalności nadzorowanej, o której mowa w art. 1 pkt 1 lit. a-l, n, p, r oraz w art. 4 ust. 3,

2) szczegółowy sposób dokonywania zgłoszenia zamiaru zaprzestania prowadzenia działalności nadzorowanej, o której mowa w art. 1 pkt 1 lit. a-l, n, p, r oraz w art. 4 ust. 3 - mając na względzie zapewnienie prawidłowego sprawowania przez powiatowego lekarza weterynarii nadzoru nad prowadzeniem danego rodzaju działalności nadzorowanej.”;

10) w art. 11 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, o której mowa w art. 1 pkt 1 lit. a-l, n, p, r oraz w art. 4 ust. 3, na obszarze jego właściwości.”

11) w art. 11 po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:

„3a. Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje organowi, który wydał zezwolenie, o którym mowa w art. 5 ust. 3 pkt 4 dane zawarte w rejestrze dotyczące schroniska dla zwierząt bezdomnych, a także informacje o każdej zmianie stanu faktycznego lub prawnego ujawnionego w tym rejestrze.”

Art. 7. W okresie od dnia wejścia w życie ustawy do dnia 1 sierpnia 2020 roku dopuszcza się utrzymywanie zwierząt domowych na uwięzi nie krótszej niż 5 metrów.

Art. 8 1. Podmioty prowadzące w dniu wejścia w życie ustawy działalność nadzorowaną określoną w art. 1 pkt 1 lit. r ustawy wymienionej w art. 6, której prowadzenie zgodnie z dotychczasowymi przepisami nie wymagało zgłoszenia zamiaru jej podjęcia do powiatowego lekarza weterynarii, tracą prawo do jej prowadzenia, jeżeli w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy nie dokonają zgłoszenia zgodnie z jej przepisami.

2. Podmioty prowadzące w dniu wejścia w życie ustawy działalność w zakresie prowadzenia schronisk dla zwierząt bezdomnych, której prowadzenie zgodnie z dotychczasowymi przepisami nie wymagało stwierdzenia spełniania warunków weterynaryjnych, a zgodnie z przepisami ustawy wymaga takiego stwierdzenia w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy składają wniosek o dokonanie takiego stwierdzenia do powiatowego lekarza weterynarii.

3. Do wniosku, o którym mowa w ust. 2, podmioty prowadzące w dniu wejścia w życie ustawy działalność w zakresie prowadzenia schronisk dla zwierząt bezdomnych dołączają dokumenty potwierdzające adopcję co najmniej 50% zwierząt przybyłych do schroniska w ciągu roku poprzedzającego złożenie wniosku.

4. W przypadku nie złożenia w terminie wniosku wraz z dokumentacją, o których mowa w ust. 2 i 3 podmioty prowadzące w dniu wejścia w życie ustawy działalność w zakresie prowadzenia schronisk dla zwierząt bezdomnych tracą prawo do prowadzenia tej działalności z dniem upływu terminu na złożenie wniosku.

5. Po spełnieniu warunków, o których mowa w ust. 2 i 3 przez podmioty prowadzące w dniu wejścia w życie ustawy działalność w zakresie prowadzenia schronisk dla zwierząt bezdomnych powiatowy lekarz weterynarii wydaje decyzję zatwierdzającą te podmioty jako podmioty prowadzące schronisko dla zwierząt bezdomnych na okres 3 lat.

6. Po upływie okresu, o którym mowa w ust. 5, a przed upływem 37 miesięcy od dnia wydania decyzji, o której mowa w ust. 5, podmioty prowadzące działalność w zakresie prowadzenia schronisk dla zwierząt bezdomnych przedkładają powiatowemu lekarzowi weterynarii dokumenty potwierdzające adopcję co najmniej 60% zwierząt przybyłych do schroniska podczas okresu prowadzenia działalności, o którym mowa w ust. 5.

7. W przypadku braku dokumentów, o których mowa w ust. 6, podmioty prowadzące działalność w zakresie prowadzenia schronisk dla zwierząt bezdomnych tracą prawo do prowadzenia tej działalności.

8. Podmioty prowadzące w dniu wejścia w życie ustawy działalność w zakresie prowadzenia schronisk dla zwierząt bezdomnych, które utracą prawo do prowadzenia tej działalności, oraz podmioty, o których mowa w ust. 7, w terminie 7 dni od dnia zakończenia prowadzenia tej działalności podpisują porozumienie z jednostką samorządu terytorialnego w zakresie przekazania zwierząt, przebywających na miejscu prowadzenia dotychczasowej działalności w zakresie prowadzenia schronisk dla zwierząt bezdomnych. Porozumienie określa w szczególności termin na przekazanie zwierząt, który nie może być dłuższy niż 6 miesięcy.

9. Z zastrzeżeniem ust. 10, podmioty prowadzące w dniu wejścia w życie ustawy działalność w zakresie prowadzenia schronisk dla zwierząt bezdomnych, obowiązane są dostosować swoją działalność do przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 10 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy wymienionej w art. 6, w brzmieniu nadanym ustawą w terminie 24 miesięcy od dnia wejścia w życie ww. przepisów wykonawczych.

10. Minister właściwy do spraw rolnictwa może określić w drodze rozporządzenia, dla podmiotów prowadzących w dniu wejścia w życie ustawy działalność w zakresie prowadzenia schronisk dla zwierząt bezdomnych, dłuższy termin do dostosowania się do nowych wymogów dotyczących infrastruktury określonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 10 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy wymienionej w art. 6, w brzmieniu nadanym ustawą, mając na względzie zapewnienie ww. podmiotom czasu koniecznego do dostosowania się do nowych wymogów.

11. Termin, o którym mowa w ust. 10 nie może być dłuższy niż 36 miesięcy od dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 10 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy wymienionej w art. 6, w brzmieniu nadanym ustawą.

12. Wydając decyzję, o której mowa w ust. 5, powiatowy lekarz weterynarii jednocześnie wygasza decyzję o nadaniu weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego.

Art. 9. Do postępowań w sprawie prowadzenia schronisk dla zwierząt, wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy, stosuje się przepisy dotychczasowe.

Art. 10. Przepisy art. 38a i art. 38b ustawy zmienianej w art. 1 stosuje się do zakazu posiadania wszelkich zwierząt albo określonej kategorii zwierząt oraz zakazów, o których mowa w art. 35 ust. 4 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, orzeczonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 11. Przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 10 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy wymienionej w art. 6 zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 10 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy wymienionej w art. 6, w brzmieniu nadanym ustawą.

Art. 12. Minister do spraw rolnictwa wyda rozporządzenie, o którym mowa w art. 1 pkt 23 lit. d, w terminie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia niniejszej ustawy.

Art. 13. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia, za wyjątkiem:

- 1) art. 1 pkt 15, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2018 roku;
- 2) art. 1 pkt 18, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2022 roku;
- 3) art. 1 pkt 23 lit. c, który wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Celem projektowanej regulacji jest m.in. wzmocnienie ochrony prawnej zwierząt oraz poprawa ich szeroko rozumianego dobrostanu, ponadto wprowadzenie kontroli wydatkowania przez jednostki samorządu terytorialnego środków finansowych przeznaczonych na opiekę nad bezdomnymi zwierzętami, w szczególności pod względem ich celowości i ostatecznego przeznaczenia.

Zmiany w ustawie o ochronie zwierząt obejmują m.in.:

1. wprowadzenie obowiązku oznakowania psów i utworzenia centralnego rejestru;
2. rozszerzenie katalogu czynów uznanych za znęcanie się nad zwierzętami;
3. doprecyzowanie obowiązków straży gminnej oraz policji w przypadku konieczności interwencyjnego odbioru zwierzęcia;
4. doprecyzowanie obowiązków gminy w zakresie pokrywania kosztów zapewnienia tymczasowej opieki zwierząt odebranych interwencyjnie;
5. wprowadzenie zakazu utrzymywania psów na łańcuchach, a w okresie przejściowym wydłużenie łańcucha do 5 metrów;
6. wprowadzenie zakazu chowu i hodowli zwierząt w celu pozyskiwania z nich futer,
7. wprowadzenie zakazu uśmiercania zwierząt gospodarskich bez uprzedniego pozbawienia świadomości oraz wprowadzenie wyjątku w tym zakresie, dotyczącego tzw. uboju rytualnego;
8. wprowadzenie określenia psa rasowego oraz kota rasowego w celu wyeliminowania istnienia pseudo-hodowli;
9. doprecyzowanie obowiązków gmin dotyczących realizacji programu opieki nad bezdomnymi zwierzętami oraz zapobiegania bezdomności zwierząt;
10. podwyższenie kar za znęcanie się nad zwierzęciem lub zabicie go;
11. wprowadzenie sankcji za naruszenie zakazu posiadania zwierząt oraz wprowadzenie możliwości dożywotniego zakazu posiadania zwierząt w przypadku skazania sprawcy za znęcanie się nad zwierzęciem ze szczególnym okrucieństwem lub zabicie zwierzęcia;
12. wzmocnienie uprawnień organizacji społecznych w inicjowaniu i przystępowaniu do postępowań sądowych;
13. wprowadzenie zakazu wykorzystywania zwierząt w cyrkach.

Projekt nowelizacji uszczelnia system finansowania odławiania i opieki nad bezdomnymi zwierzętami przez samorządy. Obecnie na ten cel co roku przeznaczają się ponad 100 mln zł. Ustawa o ochronie zwierząt, nakładając na samorządy to zadanie własne, nie precyzuje wystarczająco obowiązków gmin we wspomnianym zakresie, brak konkretnego wyszczególnienia tych obowiązków powoduje, że większość gmin nie realizuje tego zadania właściwie. Doprowadza to do sytuacji, że w polskich schroniskach ginie co czwarty pies, a 80% środków przeznaczonych na opiekę nad bezdomnymi zwierzętami otrzymują firmy wyłapujące, nie sprawując w rzeczywistości żadnej opieki. Cała procedura opieki jest nieefektywna i nie podlega żadnej kontroli ze strony płatników za usługi – czyli samorządów. Poza wymiernymi stratami finansowymi i nieefektywnym rozdysponowywaniem środków (1/3 pieniędzy wydawana jest bez wystarczającej kontroli) na uwagę zasługuje również aspekt humanitarny. Tysiące zwierząt znika po ich odłowieniu. Aż 50% gmin nie nadzoruje w żaden sposób losu zwierząt i zasadności wydatkowanych środków. Nieprawidłowości systemu opieki nad bezdomnymi zwierzętami zostały stwierdzone w szeregu kontroli przeprowadzonych przez Najwyższą Izbę Kontroli i opisane w raporcie NIK „Wykonywanie zadań gmin dotyczących ochrony zwierząt”, w czerwcu 2013 roku.

W podsumowaniu wyników kontroli NIK stwierdza m.in.:

„Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie wykonywanie przez gminy i schroniska ustawowych zadań dotyczących ochrony zwierząt. Gminy nie zapewniały właściwej opieki nad bezdomnymi zwierzętami oraz nieskutecznie zapobiegały ich bezdomności, zaś schroniska nie zapewniły przebywającym tam zwierzętom właściwych warunków bytowania.

Ponad 1/3 środków publicznych przeznaczonych na ochronę zwierząt wydatkowano z naruszeniem prawa albo niegospodarnie.

Negatywną ocenę działalności skontrolowanych gmin uzasadniają w szczególności: – niepodjęcie skutecznych działań w celu ograniczenia populacji bezdomnych zwierząt, a nawet brak takich działań (w 50 % skontrolowanych gmin), – nieprzestrzeganie zakazu odławiania bezdomnych zwierząt bez zapewnienia im miejsc w schroniskach (61 %) oraz zlecanie takiej czynności podmiotom, które nie posiadały wymaganych zezwoleń (67 %) albo też bez podjęcia stosownej uchwały przez rady gminy (40%), – wydatkowanie nielegalnie, albo niegospodarnie 1.653,7 tys. zł (36% środków z budżetów 18 gmin) na rzecz podmiotów, które nie posiadały wymaganych zezwoleń oraz nie zapewniły standardu usług dotyczących opieki nad zwierzętami, – brak kontroli wykorzystania środków publicznych i sprawowania opieki nad zwierzętami w schroniskach i w innych miejscach ich przetrzymywania (50 %),

Wejście w życie znowelizowanej ustawy o ochronie zwierząt nie przyczyniło się w znaczący sposób do rozwiązania problemu bezdomnych zwierząt. Wprawdzie 16 rad skontrolowanych gmin uchwaliło programy opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt, to jednak tylko pięć programów spełniało wszystkie wymagania określone w art. 11a znowelizowanej ustawy. W znacznej części gmin postanowienia tych programów dotyczące opieki nad bezdomnymi zwierzętami nie były realizowane.

W szczególności gminy (67% skontrolowanych) nie przestrzegały zakazu odławiania bezdomnych zwierząt bez zapewnienia im miejsc w schroniskach (art. 11 ust. 3 uoz). Najwyższa Izba Kontroli oceniła negatywnie działalność schronisk dla zwierząt i podmiotów zajmujących się wyłapywaniem bezdomnych zwierząt. Negatywną ocenę uzasadniały skala i rozmiary nieprawidłowości, które w szczególności polegały na: - niezapewnieniu w 12 z 14 (w 86%) skontrolowanych schronisk i przytulisk właściwych warunków pobytu i wyżywienia zwierząt – głównie z powodu przepełnienia schronisk i innych miejsc przetrzymywania zwierząt.

- nieprowadzeniu lub nierzetelnym prowadzeniu w 12 podmiotach (w 63%) ewidencji zwierząt, a także braku ich oznakowania,

– nieefektywnym wykorzystaniu środków publicznych – bez zapewnienia odpowiednich, zgodnych z wymogami prawa (w tym umów zawartych z gminami) warunków bytowania zwierząt,

– prowadzeniu przez 12 z 14 podmiotów działalności w zakresie wyłapywania bezdomnych zwierząt, bez wymaganych zezwoleń wójtów gmin.

Nieodpowiednie warunki w schroniskach są przyczyną wysokiej śmiertelności przebywających tam zwierząt. Liczba zgonów (także w wyniku eutanazji) jest wciąż wysoka, gdyż dotyczy (przeciętnie) co czwartego zwierzęcia przyjętego do schroniska. W związku z tak wielką skalą nieprawidłowości stwierdzonych przez Najwyższą Izbę Kontroli niezbędnym staje się uporządkowanie stanu prawnego w zakresie opieki nad zwierzętami bezdomnymi ze szczególnym uwzględnieniem nadzoru jednostek samorządu terytorialnego i wydatkowanych na ten cel pieniędzy.

Dlatego też projekt zakłada wprowadzenie powszechnego obowiązku oznakowania psów. Obecnie jest to jedynie uprawnienie każdego właściciela.

Brak tego obowiązku uniemożliwia określenie faktycznej skali zjawiska bezdomności w kraju. To samo zwierzę może być kilkakrotnie odławiane i ponownie wypuszczane.

Prowadzi to do nadużyć w zakresie wydatkowania pieniędzy publicznych przeznaczonych na realizację programów zapobiegania bezdomności.

Nie ma również możliwości zidentyfikowania zwierząt porzuconych lub poszkodowanych w zdarzeniach drogowych z ich udziałem, skutkuje to dodatkowym obciążeniem dla gmin, które zobowiązane są ustawowo do opieki nad takimi zwierzętami.

W ramach sprawowanego nadzoru przez organy Inspekcji Weterynaryjnej nie jest możliwym dokonanie obiektywnej weryfikacji ilości miejsc dla poszczególnych gatunków zwierząt w schroniskach dla zwierząt, z uwagi na brak dookreślonych norm bytowych dla zwierząt przebywających w schronisku.

Powyższe prowadzi do nadmiernej koncentracji psów i kotów przetrzymywanych przede wszystkim w celach zarobkowych.

Brak dookreślenia pojemności danego schroniska umożliwia zawieranie umów na utrzymywanie zwierząt w schronisku w liczbie większej, niż realne możliwości zapewnienia godnych warunków bytowych zwierzętom. Powyższe implikuje patologie w postaci fikcyjnych transferów zwierząt, fikcyjnych adopcji i ucieczek zwierząt oraz niezasadnych eutanazji.

Obecnie na terenie Polski istnieje kilka niezależnych i niepowiązanych ze sobą baz danych zwierząt poddanych identyfikacji, co w wypadku zaginięcia psa oznakowanego utrudnia skuteczne odnalezienie właściciela. Projekt zakłada utworzenie centralnej bazy danych prowadzonej przez Głównego Inspektora Weterynarii. Baza ta umożliwi właściwą identyfikację zwierzęcia.

Celem projektowanej regulacji jest również zwiększenie odpowiedzialności właścicieli lub opiekunów za swoje zwierzęta, poprzez wprowadzenie obowiązku polegającego na niezwłocznym zawiadomieniu najbliższego schroniska dla zwierząt, straży gminnej lub Policji w przypadku ucieczki lub zagubienia się zwierzęcia, ponadto właściciel lub opiekun psa w przypadku jego ucieczki będzie musiał podjąć inne działania w celu jego odnalezienia.

Powyższe rozwiązanie pozwoli ograniczyć ilość przypadków polegających na porzucaniu zwierząt domowych, jak również zredukuje w pewnym stopniu ilość zwierząt bezdomnych. Ustawa o ochronie zwierząt wskazuje, iż poprzez zwierzę bezdomne rozumie się takie, które uciekło, zabłąkało się lub zostało porzucone przez człowieka, a nie ma możliwości ustalenia jego właściciela lub innej osoby, pod której opieką trwale pozostawały. Wprowadzony obowiązek będzie ułatwiał ustalenie właścicieli zwierząt, które się zabłąkały lub uciekły.

Sytuacja prawna kotów wolnobytujących, wynikająca z obowiązującej ustawy o ochronie zwierząt, nie jest oczywista, bowiem ustawodawca nie dostrzegł ich jako szczególnego zjawiska. W tym stanie rzeczy koniecznym jest wprowadzenie definicji kota wolnobytującego wraz z przepisami szczegółowymi, dotyczącymi tychże kotów.

Gatunek felis catus należy niewątpliwie do kategorii zwierząt domowych (tj. tradycyjnie przebywających wraz z człowiekiem w jego domu lub innym odpowiednim pomieszczeniu,

utrzymywane przez człowieka w charakterze jego towarzysza) w odróżnieniu od zwierząt gospodarskich i od wolno żyjących (dzikich). Poszczególnym kategoriom zwierząt przypisany jest różny zakres ochrony prawnej, wyrażony np. w kryteriach dozwolonego uśmiercania czy też odpowiedzialności za nie. Do ustawowych kategorii zwierząt odwołuje się wiele szczegółowych przepisów obowiązującego prawa. Tylko zwierzęta domowe i gospodarskie mogą być bezdomne (tj. takie, które uciekły, zabłąkały się lub zostały porzucone przez człowieka, a nie ma możliwości ustalenia ich właściciela lub innej osoby, pod której opieką trwale dotąd pozostawały).

Z kolei zwierzęta bezdomne są przedmiotem publicznego zadania gminy dotyczącego zapewnienia im opieki oraz wyłapania, zaś to ostatnie powinno kończyć się umieszczeniem bezdomnych zwierząt w schroniskach, którego to pojęcia ustawa w obecnym stanie nie definiuje w sposób dostateczny.

Pierwszy problem polega na tym, że kotów wolnobytujących nie da się bez zastrzeżeń zaliczyć do zwierząt bezdomnych, bo oczywiście nie uciekły one ani nie zabłąkały się, a brak możliwości ustalenia ich właściciela lub innej osoby, pod której opieką trwale dotąd pozostawały to nie to samo co przekonanie, że takiej osoby nigdy nie było. Zasadnym może być natomiast interpretacja, że zostały porzucone przez człowieka, w znaczeniu dotyczącym całej ich populacji, czyli dziedzicznym, sięgającym w nieokreśloną przeszłość.

Drugi problem polega na tym, że gminy, dla obrony przed naciskami dotyczącymi wyłapywania kotów wolnobytujących do schronisk dla zwierząt, zaczęły propagować poglądy, że nie są one bezdomne, bo w ogóle nie są to zwierzęta domowe lecz wolno żyjące (dzikie). Terminowi „wolno żyjące” (ew. „wolnobytujące”), który utarł się w mowie potocznej dla odróżnienia ich od kotów posiadających właścicieli, nadano tu znaczenie prawne w kontekście ustawowej klasyfikacji zwierząt. Tym samym zakwestionowano założenie, że ustawowe kategorie dotyczą całego gatunku.

Cała ta konstrukcja myślowa jest z pewnością błędna, choćby dlatego, że zwierzęta wolno żyjące (dzikie) ustawa definiuje jako nieudomowione, żyjące w warunkach niezależnych od człowieka, a najdziksze nawet koty wolnobytujące żyją w warunkach zależnych od człowieka, bo właśnie na tym polega problem z nimi, jakiego z kolei nie ma z rysiami czy żbikami. W aktualnym stanie prawnym koty wolnobytujące są zwierzętami domowymi i na pewno nie są zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi). Nie można z całą pewnością twierdzić, że są to zwierzęta bezdomne, a na tym określeniu oparte są ustawowe zadania własne gminy (art. 11 i art. 11a ustawy o ochronie zwierząt).

Koty wolnobytujące stanowią integralny element miejskiego ekosystemu. Kotów wolnobytujących nie udomawia się, nie przenosi do przytulisk lub schronisk oraz nie wyłapuje

(chyba, że w celu ograniczenia ich rozrodczości). Przeważająca liczba tych zwierząt urodziła się na wolności, nie posiadała nigdy właścicieli i żyje praktycznie bez ingerencji ludzi, bądź z jej niewielkim udziałem. Koty wolnobytuujące powinny mieć zapewnione warunki rozwoju i swobodnego bytu, co należy rozumieć jako nie ingerowanie w ich życie.

Zadaniem własnym gminy dotyczącym kotów wolnobytuujących winna być przede wszystkim całoroczna opieka nad nimi, a w szczególności ich dokarmianie oraz sterylizacja albo kastracja, po których następuje powrót zwierząt do naturalnego środowiska, jak również opieka weterynaryjna w przypadku choroby lub innego wypadku losowego.

W obowiązującej ustawie o ochronie zwierząt znęcanie się nad zwierzętami jest określone dwustopniowo. Zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy o ochronie zwierząt przez znęcanie się nad zwierzętami należy rozumieć zadawanie albo świadome dopuszczanie do zadawania bólu lub cierpienia. Jest to klauzula ogólna. Następnie przepis ten zawiera otwarty katalog uszczegółowionych zachowań, które zostały uznane za znęcanie się nad zwierzętami. W projektowanej regulacji przewiduje się poszerzenie przedmiotowego katalogu o m.in:

- 1) utrzymywanie zwierzęcia bez pomieszczenia chroniącego go przed zimnem, upałami lub opadami atmosferycznymi,
- 2) montowanie na elementach budynków urządzeń mogących powodować zranienie lub okaleczenie ptaków, w szczególności kolców lub drutów.

Utrzymywanie zwierzęcia bez pomieszczenia chroniącego go przed zimnem, upałami lub opadami atmosferycznymi, to w obecnym stanie prawnym, zachowania wobec zwierząt, zdefiniowane podwójnie: w art. 6 ust. 2 ustawy o ochronie zwierząt, które stanowią przestępstwo w myśl art. 35 ust. 1a ustawy oraz w art. 9 ustawy, które stanowią wykroczenie w myśl art. 37 ust. 1 ustawy. Prowadzi to do sytuacji, iż te same zachowania np. niezapewnienie odpowiedniego pożywienia i stałego dostępu do wody wyczerpują znamiona czynu zabronionego, w tym przypadku i przestępstwa i wykroczenia. Konieczne jest zatem wyeliminowanie tego dualizmu.

Montowanie drutów, kolców lub innych tego typu urządzeń na budynkach, jest archaicznym i dość powszechnym sposobem odstraszenia i okaleczania ptaków. Są one wyjątkowo niebezpieczne dla zwierząt, powodującym niejednokrotnie „nadziewanie” się na nie ptaków, co skutkuje obrażeniami narządów wewnętrznych i śmiercią ptaków. Obecnie są dostępne dużo bardziej humanitarne odstraszacze wykonane z gumy lub silikonu, które nie powodują ranienia się zwierząt.

Projekt nowelizacji również zakłada doprecyzowanie obowiązków straży gminnej i policji w przypadku, kiedy uprawniony przedstawiciel organizacji społecznej, której statutowym celem

działania jest ochrona zwierząt odbiera zwierzę w sytuacji zagrożenia jego życia lub zdrowia. Obowiązek ten polegałby na udzieleniu asysty, szczególnie w przypadku, kiedy właściciel lub opiekun zwierzęcia nie zgadza się na jego odbiór i stawia opór. Praktyka pokazuje, iż przedstawiciele służb niejednokrotnie odmawiają pomocy przedstawicielom organizacji społecznych, jeżeli właściciel lub opiekun zwierzęcia odmawia prawa wejścia na posesję lub dobrowolnego wydania zwierzęcia. Projekt zakłada także doprecyzowanie obowiązków gmin w przypadku odebrania zwierzęcia, które padło ofiarą znęcania, w zakresie ponoszenia kosztów tymczasowej opieki nad nim. Jak pokazuje praktyka, organy gmin często odmawiają pokrywania kosztów opieki nad zwierzęciem, które ponoszone są z własnych środków organizacji. W konsekwencji doprowadza to do zaniechania odbioru zwierząt przez przedstawicieli organizacji społecznych w przypadkach zagrożenia ich zdrowia lub życia z uwagi na brak środków finansowych na ich utrzymywanie.

Projekt zakłada wprowadzenie zakazu utrzymywania psów na uwięzi w sposób stały. Najczęściej występującą formą uwięzi są łańcuchy. Ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy o ochronie zwierząt oraz ustawy o utrzymaniu porządku w gminach, ograniczono możliwość utrzymywania psów na uwięzi, określając, iż zwierzę nie może być utrzymywane na niej w sposób stały, dłużej niż 12 godzin w ciągu doby oraz określono jej długość na minimum 3 metry.

W XXI wieku społeczeństwo zna już humanitarne i etyczne sposoby bezpiecznego dla otoczenia utrzymywania zwierząt. Zwierzę utrzymywane na uwięzi nie ma zapewnionej ochrony przez niebezpieczeństwami w postaci np. pogryzień przez inne psy - nie może przed nimi uciec. Samice psów utrzymywane na uwięzi są często zapładniane przez samce, właściciel nie ma pełnej możliwości kontroli rozrodczości suki, szczególnie w przypadkach, gdy znajduje się ona na otwartej przestrzeni lub gdy teren prywatnej posesji nie jest w sposób właściwy ogrodzony.

Utrzymywane na uwięzi suki rodzą wiele szceniąt, które następnie są zabijane lub oddawane do schronisk, zwiększając tym samym ilość bezdomnych zwierząt w Polsce, które są utrzymywane z pieniędzy publicznych. Zakaz utrzymywania zwierząt na uwięzi w sposób znaczący pozwoli na ograniczenie patologii w sposobie utrzymywania psów, jak również w pewnym stopniu ograniczy niekontrolowany rozród zwierząt. Łańcuchy na których utrzymywane są zwierzęta w wielu przypadkach nie odpowiadają ustawowym wymogom, tzn. są krótsze niż 3 metry, nadto są one ciężkie, odkształcają kręgi szyjne, często wrastają się w szyję, a zimą do niej przymarzają – co stwarza zbędne cierpienie dla psów. Zwierzęta utrzymywane w sposób stały na uwięzi nie mają zapewnionego niezbędnego ruchu, co powoduje u nich zwyrodnienia, przerost pazurów itp. schorzenia. W praktyce przepisy dotyczące utrzymywania psów na uwięzi nijak się mają do realnej

sytuacji zwierząt. Psy często utrzymywane są w karygodnych warunkach, pozbawione dostępu do wody, możliwości schronienia przed działaniem warunków atmosferycznych. W skrajnych przypadkach zwierzęta przyrastają do łańcuchów – dosłownie.

Liczne akcje społeczne starają się edukować społeczeństwo, pokazując różne aspekty poruszanej sprawy. Czynią to z myślą o zwierzętach, ale również z myślą o człowieku. Nie chodzi bowiem o nagłe i niekontrolowane spuszczenie psów z uwięzi, by stały się niechcianymi intruzami, a zapewnienie takiego nadzoru, by zostały rzeczywistymi opiekunami domostw, do czego powołano je przed wiekami.

Na tym etapie ewolucji, człowiek winien uzmysłowić sobie, że łańcuch nie jest właściwym zabezpieczeniem ani psa, ani rewiru, którego pies ma pilnować. Zerwany łańcuch może skutkować ucieczką, ciekawego świata psa. Odpowiednio przygotowany teren, zabezpieczony przed ewentualną samowolą psa, z pewnością rozwiąże problem.

Z kolei socjalizacja zwierzęcia oraz odpowiednia edukacja społeczeństwa z pewnością przyniesie oczekiwany rezultat. Nie każdy musi posiadać psa, ale każdy musi być odpowiedzialnym właścicielem, który zapewni mu minimum egzystencjalne, określone w ustawie, bez względu na miejsce zasiedlenia.

Od 1 stycznia 2016 roku na Węgrzech obowiązuje zakaz utrzymywania psów na uwięziach. Wszystkich, którzy nie dostosowali się do nowych przepisów węgierskiego prawa dosięgną wysokie kary finansowe w wysokości 150 tys. forintów (ok. 2 tys. zł). Pomysł budził obawy, jednakże zdaniem ekspertów ma szansę na powodzenie. Węgierskie władze argumentowały wprowadzoną dyrektywę tym, iż opieka nad zwierzęciem to nie tylko zardzewiała miska wody przy budzie i krótki łańcuch niemałej wagi. Podobny zakaz obowiązuje również w Austrii oraz krajach skandynawskich.

Wprowadzenie definicji kojca oraz minimalnych jego wymiarów w związku z zakazem utrzymywania psów na uwięzi znajduje swoje uzasadnienie. Określenie minimalnych wymiarów kojca jest konieczne, aby w przyszłości nie borykać się z problemem utrzymywania psów w zbyt małych kojcach, w których nie zapewni się im wystarczającego ruchu, niezbędnego do prawidłowej egzystencji.

Przepisy dotyczące kojców i utrzymywania psów z uwagi na koszty, które mogą generować dla właścicieli psów, wejdą w życie z dniem 1 sierpnia 2020 roku. Jednak by poprawić sytuację zwierząt na uwięzi już teraz wprowadzony zostaje zapis, że łańcuch, na którym wiązane jest zwierzę musi mieć 5 metrów.

W projekcie przewiduje się wprowadzenie definicji psa i kota rasowego, jako jedynych zwierząt, które mogą być rozmnażane w celach handlowych.

Zgodnie z projektowanymi definicjami, mają to być zwierzęta o odpowiednim dla rasy fenotypie i posiadające pięciopokoleniowy rodowód – w przypadku psa oraz czteropokoleniowy rodowód – w przypadku kota, zarejestrowanych w wymienionych w ustawie największych międzynarodowych organizacjach kynologicznych lub felinologicznych. Powyższa regulacja ma na celu wyeliminowanie tzw. pseudohodowli, w których rozmnażanie zwierząt odbywa się poza jakąkolwiek kontrolą, często pomiędzy spokrewnionymi ze sobą osobnikami w pierwszej linii, a zwierzęta utrzymywane są niejednokrotnie w rażących warunkach bytowania. Dodatkowo, na bazie istniejących przepisów powstały dziesiątki stowarzyszeń, które wystawiają quasi rodowody, aby umożliwić swoim członkom masowe rozmnażanie i sprzedaż psów i kotów rasopodobnych.

Działalność ta nie ma nic wspólnego z kynologią i jest zwykłym oszustwem.

Jednym z celów projektu jest wprowadzenie zakazu wykorzystywania zwierząt w cyrkach. W cyrkach wykorzystywane są głównie zwierzęta, które w naturze występują jako zwierzęta dzikie. Cyrki nie są w stanie zapewnić zwierzętom warunków adekwatnych do ich potrzeb, m.in. kontaktu ze stadem, możliwości izolacji, kiedy tego potrzebują, pełnowymiarowych wybiegów, stymulacji psychiczno-ruchowej, poczucia bezpieczeństwa, możliwości samodzielnego zdobywania pożywienia przez dzikie zwierzęta i dostosowania diety do indywidualnych potrzeb.

W Polsce istnieje kilkanaście cyrków, które wykorzystują w swoich przedstawieniach zwierzęta. Do największych należą: Cyrk Zalewski, Cyrk Korona, Cyrk Arena, Cyrk Safari. Ogólną liczbę zwierząt w cyrkach szacuje się na około 250 osobników. W ostatnich latach przetrzymywało się w nich takie zwierzęta jak: słonie, lwy, tygrysy, wielbłądy, foki, lamy, zebry, krokodyle, fretki, konie, kozy, węże, warany, legwany, psy i koty.

W cyrkach zarówno zwierzęta dzikie, jak i udomowione dotyka szereg schorzeń. Począwszy od zaburzeń psychicznych, po urazy i choroby związane z tresurą i przyjmowaniem nienaturalnych postaw. Bardzo często u wszystkich gatunków obserwuje się stereotypie oraz problemy zdrowotne wywołane patologicznymi postawami i zaburzeniami w motoryce, takie jak stany zapalne stawów i przewlekłe urazy. Nauka sztuczek nie leżących w naturze dzikich zwierząt, wymaga często brutalnych metod tresury, w tym głodzenia. Zazwyczaj ma to miejsce, kiedy zwierzęta są jeszcze młode. Podczas tresury wykorzystywane są haki, elektryczne pałki, łańcuchy i pejceze, które mogą poważnie narażać zdrowie, a czasem nawet życie zwierząt.

W Polsce sezon cyrkowy trwa zwykle od lutego do listopada, a cyrki w od 260 do 280 dni odwiedzają średnio 200 miejscowości, pokonując w tym czasie nawet 10 000 km. W systemie, w którym cyrki każdego dnia przemieszczają się z miejsca na miejsce, nie sposób jest zapewnić jakimkolwiek gatunkowi, zarówno dzikiemu, jak i udomowionemu, warunków niezbędnych do realizacji naturalnych potrzeb.

Konie dla przykładu powinny być utrzymywane w boksach, których powierzchnia powinna wynosić co najmniej 9 m^2 w przypadku koni o wysokości w kłębie powyżej $1,47 \text{ m}$ i 6 m^2 dla koni niższych. Na stanowiskach na uwięzi, których wymiary powinny wynosić w przypadku utrzymywania koni dorosłych o wysokości w kłębie: do 147 cm - szerokość co najmniej $1,6 \text{ m}$ i długości co najmniej $2,1 \text{ m}$; powyżej 147 cm - szerokość co najmniej $1,8 \text{ m}$ i długości co najmniej $3,1 \text{ m}$. Przy czym stajnie stanowiskowe uważane są przez specjalistów za najgorsze, bo wiązanie koni jest niezgodne z ich naturą, a w wielu krajach jest wręcz to zabronione. W przypadku utrzymania w systemie wolnostanowiskowym bez uwięzi na jednego dorosłego konia powinna przypadać powierzchnia 10 m^2 . Tymczasem konie w cyrkach w Polsce utrzymywane są zwykle w pojazdach, w których są transportowane, lub w namiotach, z innymi gatunkami zwierząt. W warunkach cyrkowych nie ma więc możliwości zapewnienia koniom takich warunków, w których mogą realizować swoje potrzeby gatunkowe. Ponadto konie są zwierzętami dnia długiego, w związku z czym potrzebują dużo światła i czystego powietrza. Dlatego miejsca utrzymywania koni powinny być wysokie ($3,5\text{-}4 \text{ m}$), dobrze oświetlone i posiadać dobrą wentylację, co w żaden sposób nie jest możliwe do realizacji w warunkach cyrkowych. Konie wymagają również bardzo dużo ruchu. Każdy dorosły koń potrzebuje co najmniej $20\text{-}50 \text{ m}^2$ wybiegu, a przy wypasie co najmniej $0,5 \text{ ha}$ pastwiska. W przypadku utrzymania koni w systemie otwartym powierzchnia, na której utrzymuje się konie powinna być ogrodzona, zgodnie z przepisami, trwałym ogrodzeniem i powinna wynosić co najmniej $0,1 \text{ ha}$ na osobnika. W przypadku cyrków jest to niemożliwe, by codziennie w innym miejscu grodzić trwałym ogrodzeniem wybieg dla zwierząt.

Podobnie sprawa wygląda w przypadku zwierząt dzikich. Lwy i tygrysy to największe kotowate – figurują na liście najbardziej niebezpiecznych gatunków w Polsce i są zarazem też jedynymi kotowatymi wykorzystywanymi przez polskie cyrki do pokazów. Są to zwierzęta o bardzo dużych wymaganiach terytorialnych. Terytorium pojedynczego tygrysa, w zależności od podgatunku, płci i zasobów pokarmu na danym terenie, może wynosić nawet kilkaset kilometrów kwadratowych – średnio taką powierzchnię mają również terytoria grup lwów afrykańskich. Lwy w naturze żyją w grupach złożonych ze spokrewnionych samic, młodych i jednego (w rzadkich przypadkach więcej) samca. Biorąc pod uwagę rozmiar terytoriów lwów i tygrysów oraz tryb ich życia niemożliwym jest oddanie w niewoli choćby częściowo warunków, których potrzebują.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2004 r. w sprawie warunków hodowli i utrzymywania poszczególnych grup gatunków zwierząt w ogrodzie zoologicznym określa minimalny wybieg dla 1 tygrysa jako 10 metrów kwadratowych pomieszczenia wewnętrznego i 50 metrów kwadratowych pomieszczenia zewnętrznego. Minimalna wysokość pomieszczeń określona jest w rozporządzeniu na 3 metry . Ponadto tygrysy powinny mieć

zapewnione urządzenia do wspinania się (są to warunki minimalne i niezbędne wyposażenie pomieszczeń określonych w rozporządzeniu). W warunkach cyrkowych drapieżniki te są utrzymywane tylko i wyłącznie w przyczepach samochodowych, niezapewniających odpowiednich rozmiarów pomieszczeń oraz wcale wybiegów zewnętrznych. Rozporządzenie dotyczące minimalnych wymagań w przypadku słońi nakazuje zapewnienie im sadzawki, a także wybiegu 150 m² w przypadku samicy i 200 m² w przypadku samca oraz pomieszczenia wewnętrznego odpowiednio 30 m² i 50 m². W żadnym wypadku cyrk na terenie Polski nie zapewnił tym wyjątkowo inteligentnym i jednocześnie niebezpiecznym zwierzętom warunków zgodnych z potrzebami gatunkowymi. Trudno zresztą sobie wyobrazić, że każdego dnia w innym mieście na trasie występów cyrk buduje bezpieczny i dobrze zabezpieczony wybieg dla słońa oraz na jego terenie wykopuje odpowiednio dużą sadzawkę i wypełnia ją wodą.

Należy tu podkreślić, że rozporządzenie dotyczące minimalnych warunków utrzymania zwierząt w ogrodzie zoologicznym jest jedynym aktem prawnym regulującym ten aspekt w przepisach krajowych. Trudno jednak wnioskować, że zwierzęta utrzymywane w cyrku będą miały inne minimalne potrzeby gatunkowe, niż w przypadku zwierząt tego samego gatunku utrzymywanych w ogrodach zoologicznych.

Zwierzęta niebezpieczne są przetrzymywane i prezentowane na arenach cyrkowych z naruszeniem wszystkich przepisów rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 3 sierpnia 2011 r. w sprawie gatunków zwierząt niebezpiecznych dla życia i zdrowia ludzi. Wynika to z braku możliwości na przykład codziennego wkopywania wybiegu niedźwiedzia na 1,5 m w ziemię, czy budowania śluz i podwójnie zabezpieczonych przejść. Słonie zawsze prezentowane były na arenach bez jakichkolwiek zabezpieczeń, podczas gdy rozporządzenie określa precyzyjnie bardzo wyśrubowane wymagania dotyczące przetrzymywania tych wyjątkowo niebezpiecznych zwierząt: wybieg otoczony 4-metrowym ogrodzeniem wykonanym z kształtowników lub rur metalowych, grubościennych, o średnicy nie mniejszej niż 15 cm, lub z innego wytrzymałego materiału, elementy wypełniające ramy ogrodzeń ustawione po skosie oraz dodatkowym zabezpieczeniem, uniemożliwiającym podejście do ogrodzenia na odległość mniejszą niż 3 metry. Prawidłowa konstrukcja takiego wybiegu w formie składanej, jego przewożenie i codzienny montaż i demontaż jest w sposób oczywisty niemożliwe do przeprowadzenia w warunkach cyrkowych.

Ponadto wszystkie zwierzęta, zarówno dzikie jak i udomowione są narażone na ogromny stres, związany z przebywaniem każdego dnia w innym miejscu, na innym terytorium, z nowymi zapachami i dźwiękami oraz na stres związany z przemieszczaniem się każdego dnia z miejsca na miejsce. Zwierzęta podczas spektakli narażone są na ogromny stres, związany z dudniącą muzyką,

stroboskopowym światłem, okrzykami publiczności. Stresu tego nie można wyeliminować żadnym zastrzeżeniem przepisów, dotyczących wykorzystywania zwierząt w cyrkach.

Działalność cyrkową polegającą na wykorzystywaniu zwierząt stanowczo potępił Komitet Psychologii Polskiej Akademii Nauk w uchwale z dnia 27 marca 2015 r. Komitet zwrócił w szczególności uwagę na to, jaki szkodliwy wpływ na rozwój i wychowanie dzieci i młodzieży mają cyrki z udziałem zwierząt. Jak słusznie zauważył Komitet, dzieci obserwują na arenie zwierzęta zmuszane do zachowań i wykonywania sztuczek, które nie należą do repertuaru ich zachowań naturalnych, a po występach często oglądają je w ciężarówkach, klatkach czy na uwięzi, co może utrwalać ich przekonanie, że nie ma niczego złego w takim traktowaniu zwierząt w niewoli. Również zdaniem Komitetu nie budzi żadnych wątpliwości fakt, że aby wymusić na zwierzętach uległość i posłuszeństwo stosowane są brutalne metody tresury, a zwierzęta przebywają w niewłaściwych warunkach bytowania i poddawane są permanentnemu stresowi.

Jak wynika z opinii specjalistów z Polskiej Akademii Nauk, dr Agnieszki Sergiel, dr Agnieszki Olszańskiej oraz dr hab. Nutrii Selva z dnia 13 marca 2018 r. jak również opinii prof. dr hab. Wojciecha Pisuli z dnia 7 marca 2018 r. z uwagi na obwoźny charakter działalności cyrkowej, zapewnienie zwierzętom warunków odpowiednich dla ich zdrowia fizycznego jak i psychicznego jest niemożliwe. Cyrki musiałyby zapewnić zwierzętom takie same warunki, jakie mają w ogrodach zoologicznych, co jest niewykonalne, zatem jedynym środkiem pozwalającym na ochronę zwierząt jest całkowity zakaz ich wykorzystywania w cyrkach.

Całkowity zakaz wykorzystywania zwierząt w cyrkach obowiązuje w: Grecji, Boliwii, Chinach, Bośni i Hercegowinie, Brazylii, na Cyprze i na Malcie.

Zakaz wykorzystywania zwierząt dzikich wprowadziły: Finlandia, Austria, Szwecja, Chorwacja, Izrael, Peru, Singapur, Holandia, Węgry, Kostaryka, Belgia, Słowenia, Kolumbia, Paragwaj, a do 2020 r. zacznie on obowiązywać w Wielkiej Brytanii. W Czechach, Danii, Estonii, Finlandii, Australii, USA, Szwajcarii, Kanadzie, Nowej Zelandii, Hiszpanii, Portugalii, Szwecji, Ekwadorze i na Węgrzech wprowadzono częściowe ograniczenia. Ponad 100 miast w Hiszpanii wprowadziło już lokalne zakazy oraz planowane jest wprowadzenie całkowitego zakazu wykorzystywania zwierząt w cyrkach na terenie Katalonii. Podobnie postępują władze w poszczególnych miastach Irlandii, Kanady, Argentyny i Stanów Zjednoczonych.

Od początku 2017 roku pod petycją na rzecz zakazu wykorzystywania zwierząt w cyrkach podpisało się 118 tysięcy osób. Komisja do Spraw Petycji w lipcu 2017 r. pozytywnie rozpatrzyła apel i wystosowała dezyderat do Prezesa Rady Ministrów.

Analizując dotychczasową praktykę w sprawach egzekucji ze zwierząt domowych przez komorników, wskazać warto, iż z reguły kierowanie egzekucji do zwierząt domowych jest jedynie

psychologicznym środkiem nacisku na dłużnika. W rzeczywistości wartość ekonomiczna zwierzęcia najczęściej jest nieproporcjonalnie niska w stosunku do wartości emocjonalnej, jaką ma ono dla swojego właściciela.

Zajęcie domowego psa lub kota może być postrzegane jako zachowanie wyjątkowo nieetyczne, a nader często również sprzeczne z przepisami procedury cywilnej. Nie ulega wątpliwości, że odłączenie zwierzęcia od osób, z którymi przebywa od wielu lat, może być dla niego potencjalnie straszliwym doświadczeniem. Równie wielką traumą może być dla jego opiekunów.

Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o ochronie zwierząt, zwierzę nie jest rzeczą, lecz istotą czującą, zdolną do odczuwania cierpienia. Jednocześnie w sprawach nieuregulowanych w tejże ustawie, do zwierząt stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące rzeczy ruchomych. Właśnie z potrzeby uregulowania stosunków cywilnoprawnych związanych ze zwierzęciem, większość przepisów odnoszących się wprost do zagadnienia nabycia własności zwierzęcia, jego zbycia bądź innej utraty tegoż prawa, nakazuje stosowanie przepisów o ruchomościach – ale jedynie odpowiednio, czyli – w sposób uwzględniający potrzeby zwierzęcia i jego dobrostan.

W procedurze egzekucyjnej istnieje przepis art. 844¹ kodeksu postępowania cywilnego (dalej kpc), który stwierdza, co następuje: „Przepisy dotyczące egzekucji z ruchomości stosuje się odpowiednio do egzekucji ze zwierząt, jeżeli nie jest to sprzeczne z przepisami dotyczącymi ochrony zwierząt.” Lektura wskazanego przepisu pozwala wysunąć kilka wniosków. Po pierwsze, egzekucja wierzytelności pieniężnych ze zwierząt istotnie jest dopuszczalna. Po drugie, stosuje się do niej przepisy dotyczące egzekucji w ruchomości, ale – tylko odpowiednio, a nie wprost. Po trzecie – egzekucja jest niedopuszczalna, jeśli miałyby uchybić przepisom dotyczącym ochrony zwierząt, przy czym zauważyć należy, że art. 844¹ kpc ma nieco szerszy zakres przedmiotowy, niż ustawa o ochronie zwierząt – dotyczy ona bowiem również zwierząt bezkręgowych, które także mogą mieć wartość ekonomiczną, ale oczywiście mogą podlegać ochronie na mocy innych ustaw, prawa wspólnotowego lub ratyfikowanych umów międzynarodowych. Mając na uwadze zasady etyczne należy ustawowo zabronić prowadzenia egzekucji ze zwierząt. Zakaz ten należy ograniczyć jedynie do zwierząt domowych, gdyż w zakresie znaczeniowym słowa „zwierzę” znajduje się olbrzymia ilość gatunków istot, które potencjalnie mogą być obiektem obrotu prawnego. Posługując się przykładem dość skrajnym: trudno jest zakładać, że pająk lub skorpion odebrany właścicielowi na skutek przeprowadzonej licytacji będzie za nim tęsknił. Z całą pewnością nie będą odczuwać dyskomfortu sprzedane w drodze licytacji karpie ze stawu hodowlanego – które mogą mieć wysoką wartość ekonomiczną, a egzekucja potencjalnie zapewni zaspokojenie wierzyciela.

Natomiast w przypadku zwierząt o bardziej rozwiniętym układzie nerwowym, zwłaszcza psów, kotów oraz podobnych zwierząt towarzyszących, można ostrożnie spekulować, że w rażącej większości przypadków odebranie ich dotychczasowemu właścicieli będzie dla nich olbrzymią traumą – przy oczywistym założeniu, że prawny opiekun się nad nimi nie znęcał, nie zaniedbywał ich itd. Zerwanie takiej więzi emocjonalnej jest okolicznością, która wskazuje na naruszenie (choćby nieumyślne) przepisów ustawy o ochronie zwierząt.

Problematyka okrucieństwa wobec zwierząt jest obecnie wątkiem szerokiej debaty publicznej. Najczęściej problem ten pojawia się jako reakcja na skrajnie brutalne zachowanie jednostek, w wyniku czego społeczeństwo wskazuje, że kary za znęcanie się nad zwierzętami są w Polsce zbyt niskie. Miłośnicy zwierząt wielokrotnie konstruowali wiele petycji, najczęściej w serwisach internetowych, których celem było zwrócenie uwagi władz na problem zbyt niskich kar wobec osób znęcających się nad zwierzętami, domagając się tym samym radykalnego podniesienia kar za ww. czyny do 10 lat pozbawienia wolności. W artykule pt.: „Okrucieństwo wobec zwierząt” (*Życie Weterynaryjne*, 2014, 89(4) strona 304-306), którego autorem jest dr hab. Paweł Izdebski z Instytutu Psychologii Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszcy wskazano, iż okrucieństwo wobec zwierząt uznano za zjawisko powszechne. W wyniku wielu badań i analiz, sięgających lat 80. XX wieku, stwierdzono, iż okrucieństwo wobec zwierząt związane jest z zachowaniami antyspołecznymi. Powszechne przekonanie o istniejącym związku pomiędzy powyższymi formami przemocy znalazło potwierdzenie w analizach empirycznych. Poza przestępczością zauważono także współistnienie okrucieństwa wobec zwierząt i przemocy w rodzinie, zarówno wobec partnerów życiowych, jak i dzieci. Ujawnienie, iż nadużycia wobec zwierząt pełnią funkcję „czerwonej flagi” w rozpoznawaniu innych form przemocy, przyczyniło się do większej świadomości o problemie oraz sugeruje konieczność porzucenia wcześniejszych skłonności ustawodawcy i władzy sądowniczej do lekceważenia zjawiska okrucieństwa wobec zwierząt. Zasadę dereifikacji zwierząt wprowadzono w Polsce w art. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o ochronie zwierząt. Niestety, zasada ta nie znalazła do tej pory konsekwentnej realizacji w samej tej ustawie, a także w przepisach innych ustaw i sądownictwie, a wobec tego także w praktyce. Przepięstwa popełniane na zwierzętach wciąż są bagatelizowane przez organy ścigania i sądy. Jak wynika z danych Krajowego Rejestru Karnego, sądy wciąż orzekają kary w niskim wymiarze, a najczęściej wymierzaną sankcją jest kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Celowe jest podkreślenie rangi dobra chronionego prawem, jakim jest życie zwierzęcia i jego wolność od bólu lub cierpienia. Ponadto, jak wynika z policyjnych raportów, osoby stosujące przemoc wobec zwierząt, mogą z czasem stawać się coraz bardziej agresywne i wyładowywać swoją złość na

innych członkach rodziny. Między zabójstwem zwierzęcia a zabójstwem człowieka biegnie bowiem cienka linia. Ze statystyk Policji wynika, iż przestępczość wobec zwierząt w 2014 roku zwiększyła się o ponad 26% względem roku 2010. Powyższe statystyki zobowiązują ustawodawcę do rozwiązania problemu zwiększonej przestępczości wobec zwierząt w postaci zwiększenia kar za znęcanie się nad zwierzętami. Podwyższenie kar spowoduje nie tylko skuteczniejsze zwalczanie przestępstw przeciwko zwierzętom, ale również będzie miało swój rezultat w ich zapobieganiu. Wyższe kary określone w projekcie nowelizacji ustawy o ochronie zwierząt zakładają umocowanie poszanowania prawa, jak również skuteczne ograniczenie patologicznych zjawisk polegających na znęcaniu nad zwierzętami, a w dalszej perspektywie również nad ludźmi. Wedle ogólnodostępnych danych zebranych przez Policję i MSW od kilku lat obserwujemy zwiększenie się liczby wszczętych postępowań o czyny z ustawy o ochronie zwierząt. W 2003 roku wszczęto 1187 postępowań, a liczba podejrzanych wynosiła 450, w 2010 roku postępowań wszczętych było już 1754, a liczba podejrzanych wynosiła niemal dwa razy tyle niż 7 lat wcześniej – 803 osoby. W roku 2012 liczba wszczętych postępowań wzrosła o ponad 400 względem roku 2010 i wynosiła 2170, zaś liczba podejrzanych wyniosła 829. Pomimo, że obecna sankcja karna jest wyższa niż uprzednio (rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 1928 roku o ochronie zwierząt), gremia prawnicze w dalszym ciągu wskazują, iż kary za znęcanie się nad zwierzętami bądź ich zabijanie powinny zostać podwyższone. Postulat zwiększenia zagrożenia karą do 5 lat pozbawienia wolności za przestępstwa przeciwko zwierzętom zgłosił dr Michał Gabriel-Węglowski, piastujący urząd prokuratora Prokuratury Apelacyjnej w Gdańsku, w monografii „Przestępstwa przeciwko humanitarnej ochronie zwierząt (2008 rok)”. Postulat podwyższenia kar za znęcanie nad zwierzętami oraz ich zabijanie złożyli również dr Paweł Skuczyński – dr nauk prawnych, adiunkt w Instytucie Nauk o Państwie i Prawie na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego oraz dr Anna Zientara – dr nauk prawnych, adiunkt w Instytucie Prawa Karnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego w publikacji pt.: „Prawnokarna ochrona zwierząt a filozoficzny i teoretycznoprawny problem wartości i praw podmiotowych”.

Proponowane zmiany przewidują podwyższenie kary za zabójstwo lub uśmiercenie zwierząt z naruszeniem przepisów ustawy, z 2 lat pozbawienia wolności do lat 4. Projekt nowelizacji ustawy o ochronie zwierząt zakłada podwyższenie kary za znęcanie się nad zwierzętami z 2 lat do 4 lat pozbawienia wolności w typie podstawowym. Takie działanie uzasadnione jest faktem, iż znęcanie się nad zwierzętami jest zachowaniem patologicznym, przysparzającym zwierzętom przede wszystkim cierpienie fizycznych. Zwierzę, będące ofiarą przestępstwa w gruncie rzeczy nie ma możliwości decydowania o swoim losie ani zmianie swojego położenia, zaś człowiek winny jest mu zapewnić wszelkie możliwe zasoby, aby uzyskać i utrzymać

u zwierzęcia stan psychiczny i fizyczny, w którym najlepiej ono znosi warunki narzucone przez człowieka. Przedstawiony projekt zakłada, iż sprawca, który znęca się nad zwierzęciem lub zabija je ze szczególnym okrucieństwem, będzie podlegał karze do 5 lat pozbawienia wolności w typie kwalifikowanym, określając dolną granicę kary na 3 miesiące. Mówiąc o działaniu ze szczególnym okrucieństwem należy rozumieć zachowanie brutalne, nieludzkie, bezlitosne, które powoduje u zwierzęcia niewyobrażalny ból. Znęcanie ze szczególnym okrucieństwem często związane jest również z czerpaniem przyjemności przez sprawcę przestępstwa, co uzasadnia twierdzenie, że sprawca popełniający wskazany czyn jest niebezpieczny. Nadto, w powyżej wspomnianym przypadku, występują realne przesłanki do odizolowania tegoż sprawcy od reszty społeczeństwa. Sama groźba wysokiej kary wypełnia cel prewencji generalnej, na czym opiera się system prawny w Polsce.

W aktualnym stanie świadomości społecznej uznaje się za akceptowalne podwyższenie kar, o których powyżej. Powszechna zmiana świadomości społecznej, polega na coraz powszechniejszym postrzeganiu zwierząt nie jako przedmiotów, a jako istot, których los nie jest ludziom obojętny. Wpływa to na kształt przepisów o ochronie zwierząt w ten sposób, że zakazy są rodzajem swoistego kompromisu między historycznie utrwalonymi zwyczajami.

Projekt ponadto przewiduje wzmocnienie roli organizacji społecznych, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt w inicjowaniu oraz przystępowaniu do wszystkich postępowań, w których zachodzi potrzeba ochrony zwierząt. W obecnym stanie prawnym organizacje społeczne mogą wykonywać prawa pokrzywdzonego w sprawach o przestępstwa, wykroczenia i czyny karalne w sprawach nieletnich określone w ustawie o ochronie zwierząt. Tymczasem czyny karalne dotyczące zwierząt są stypizowane także w innych ustawach szczegółowych, jak choćby ustawa o ochronie przyrody i ustawa o ochronie zdrowia zwierząt, gdzie organizacje społeczne nie mają uprawnień pokrzywdzonego.

Należy także mieć na względzie, iż zgodnie z Kodeksem postępowania cywilnego, organizacje społeczne mogą wytaczać powództwa jedynie na rzecz obywateli (art. 61 k.p.c.). Oznacza to, iż w przypadku kiedy np. czynność prawna zostaje zawarta na szkodę zwierząt (zazwyczaj są to różnego rodzaju umowy mające za przedmiot obrót zwierzętami lub sprzeczne z prawem umowy zawierane przez gminy na wylapywanie zwierząt przez osoby nie mające do tego kwalifikacji oraz bez zapewnienia zwierzętom miejsca w schronisku), organizacja społeczna nie ma legitymacji czynnej do wniesienia powództwa o ustalenie nieważności czynności prawnej. Podobnie rzecz się ma w postępowaniu administracyjnym – zgodnie z art. 39 § 1 k.p.a. organizacja społeczna może w sprawie dotyczącej innej osoby występować z żądaniem wszczęcia postępowania lub dopuszczenia jej do udziału w toczącym się postępowaniu, po spełnieniu

określonych warunków, jak również z postępowaniem sądowo-administracyjnym, gdzie zgodnie z art. 50 § 1 ustawy Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, uprawnionym do wniesienia skargi jest organizacja społeczna, w zakresie jej statutowych działalności, w sprawach dotyczących interesów prawnych innych osób, jeżeli brała udział w postępowaniu administracyjnym.

W projekcie ustawy proponuje się także wprowadzenie zakazu hodowli i chowu zwierząt futerkowych w celu pozyskiwania futer. Chów i hodowla zwierząt w tym celu przysparza zwierzętom zbędne cierpienie, a ponadto niektóre fermy negatywnie wpływają na środowisko naturalne. Niektóre zwierzęta futerkowe, będące przedmiotem chowu i hodowli na futra, są drapieżnikami, które w warunkach naturalnych występują na dużych terenach pojedynczo lub w małych stadach. Na fermach hodowlanych utrzymywane są w ciasnych klatkach, ograniczających ich naturalne potrzeby. Obecnie warunki chowu i hodowli zwierząt futerkowych reguluje Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 116, poz. 778). Rzeczone rozporządzenie przewiduje minimalną powierzchnię klatki dla jednego lisa/jenota w wymiarze 0,6 m², dwóch lisów/jenotów 1 m², w przypadku więcej niż 2 osobników po 0,4 m² na każde kolejne zwierzę. Zwierzęta pozbawione są bodźców, stłoczenie na małej przestrzeni powoduje agresję, pogryzienia, akty kanibalizmu, a także stereotypię i apatię. Dominuje chów klatkowy, bez stałego podłoża, na konstrukcji z metalowych krat. Uniemożliwia to prawidłowy rozwój kończyn u zwierząt, prowadzi do zwyrodnień, a w wielu przypadkach do śmierci młodych zwierząt uwięzionych w kratkach.

W ciągu ostatnich 10 lat przeciwko budowie lub rozbudowie ferm protestowali mieszkańcy ponad 100 miejscowości, co jest znaczną liczbą biorąc pod uwagę, że łącznie w Polsce jest około 600 ferm zwierząt futerkowych mięsożernych. Polacy nie chcą mieszkać w okolicy ferm ze względu na fetor, uciążliwe insekty, ucieczki norek, spadek atrakcyjności okolicy, spadek cen ziemi i zagrożenie epidemiologiczne.

Protestujący mieszkańcy zakładają często stowarzyszenia, co ułatwia im próby blokowania budowy ferm, np. Stowarzyszenie Ekologiczne „Czyste Środowisko” (Zosin, woj. wielkopolskie), „SOS STOP - NORKOM” (Szadzko, woj. zachodniopomorski), Stowarzyszenie "ES" Eko Szydłowiec (Zdziechów, woj. mazowieckie). To ostatnie wystosowało w 2015 roku list do premier Ewy Kopacz, skarżąc się na nieprzychylny społeczeństwu system, w którym obywatele nie mają głosu, a fermy są budowane mimo głośnych protestów mieszkańców.

Jedną z największych uciążliwości, na które skarżą się mieszkańcy wsi są ogromne ilości much. Dr entomologii Agata Piekarska, specjalistka od dipterologii, w latach 2016-2017 we współpracy z niektórymi lokalnymi samorządami oraz częściowo hodowcami przeprowadziła ekspertyzy na polskich fermach nerek celem ustalenia przyczyny występowania plagowych ilości much, uniemożliwiających mieszkańcom normalne życie i stanowiących poważne zagrożenie dla ich zdrowia. Badania terenowe objęły jak dotąd okolice 8 ferm nerek oraz kilkaset innych ferm zwierząt i gospodarstw domowych na obszarze województw lubuskiego i wielkopolskiego. Z badań dr Piekarskiej wynika jednoznacznie, że problem plagowych ilości muchówek ma źródło w długo zalegającym oborniku nerek, idealnym środowiska rozwoju larw z rodzin Fannidae, Muscidae i Calliphoridae i wynika bezpośrednio z obecności ferm nerek. Na ten aspekt hodowli zwierząt futerkowych zwraca uwagę większość ludzi, która mieszka w okolicy ferm. Problem ten jest tym bardziej dotkliwy, że od 2012 roku, po zmianie ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu, odchody nerek są uważane za nawóz (a nie jak wcześniej za odpad, który musi być utylizowany) i mogą być rozrzucane na polach. W połączeniu z nieskutecznym zwalczaniem przez hodowców insektów w stadiach larwalnych potęguje to problem uciążliwości much.

Powtarzanym w znacznej większości skarg problemem jest też uciążliwość zapachowa, szczególnie w okresie letnim, kiedy jest ciepło, a na fermach jest najwięcej zwierząt. Mieszkańcy twierdzą, że momentami zapachy są na tyle intensywne, że nie mogą otwierać okien, a poziom uciążliwości jest na tyle duży, że uniemożliwia im normalne funkcjonowanie.

Problemem jest także zagrożenie skażenia wód gruntowych i okolicznych zbiorników wodnych przez nieczystości powstałe podczas hodowli. Odchody nerek są bogate w azot i fosfor, które kiedy są nieprawidłowo składowane, przedostają się z wodami opadowymi i ściekami do lokalnych systemów wodnych. To jeden z głównym argumentów podnoszonych przez mieszkańców Jeżewa (woj. wielkopolskie), w którym odbywały się protesty. Powoływali się niego także mieszkańcy Cieszyna, w którym udało się nie dopuścić do budowy fermy. Co więcej, hodowcy chcą często pobierać wodę dla gospodarstw z gminnych wodociągów, co budzi protesty mieszkańców miejscowości borykających się z problemem niedoboru wody w regionie, jak np. w Cukrówce.

Dodatkowym problemem dla okolicznych mieszkańców są zdarzające się przez hodowców próby obchodzenia prawa o odpadach i prawa ochrony środowiskowego. Przykładem może być spuszczenie ścieków do rzek, jezior i dołów przez wyprowadzane z ferm rury PCV lub bezpośrednio na sąsiadujące z fermą posesje - problemy te dotyczyły zarówno ferm nerek, jak i wytwórni norczej paszy. Na sytuację taką zwracała uwagę Najwyższa Izba Kontroli wskazując na to, że w 2011 r. 87% ferm skontrolowanych przez Inspekcję Ochrony Środowiska nie spełniało

wymogów ochrony środowiska. W 2014 r. NIK zwracał uwagę na to, że w 15 z 20 skontrolowanych ferm Inspekcja Ochrony Środowiska stwierdziła nieprawidłowości - w 3 województwach dotyczyły one wszystkich skontrolowanych podmiotów.

Duże fermy uniemożliwiają też prowadzenie niektórych rodzajów działalności i odstraszaają potencjalnych inwestorów. Protestujący skarżą się, że przez obecność ferm nie będą mogli otwierać ośrodków agroturystycznych, uprawiać ekologicznych warzyw czy budować przedszkoli. Nikt też nie będzie chciał się do ich miejscowości wprowadzać, a ceny ziemi znacznie zmaleją.

W trudniej sytuacji znajdują się obywatele, którzy już zainwestowali w rozwój swojego lokalnego biznesu lub otworzyli w okolicy ośrodki edukacyjne lub wypoczynkowe. Zwłaszcza jeśli mieszkają w okolicy atrakcyjnej turystycznie i przyrodniczo. W takiej sytuacji znaleźli się mieszkańcy Sartowic, miejscowości w strefie Natura 2000.

Wiele głosów protestu napływa także od mieszkańców okolic, w których już funkcjonuje ferma norek, a planowana jest podobna inwestycja. Szczególnie tyczy się to województw zachodniopomorskiego i wielkopolskiego, w których skupiska ferm są największe. Mieszkańcy boją się, że uciążliwość, której doświadczają w związku z już istniejącą fermą, znacznie wzrośnie po wybudowaniu kolejnej fermy i bardzo często przestrzegają przed budową fermy norek mieszkańców terenów, gdzie działalność taka ma się pojawić po raz pierwszy.

Zgodnie z Europejską Konwencją w sprawie ochrony zwierząt hodowlanych, zwierzęta hodowlane powinny mieć zapewnioną opiekę dostosowaną do potrzeb danego gatunku, biorąc pod uwagę jego zdolność do adaptacji i stopień udomowienia. Zgodnie z dostępnymi badaniami zwierzęta hodowane na futro, w przeciwieństwie do wykorzystywanych w przemyśle spożywczym, to zwierzęta dzikie, nieudomowione, które w naturze żyją na ogromnych przestrzeniach. Arealy zajmowane przez norkę mają długość 1–5 km. Lisy poruszają się natomiast po terytorium o powierzchni 30-400 ha. Nie jest możliwe zapewnienie tym zwierzętom na fermach klatek wystarczającej wielkości, by zwierzę mogło realizować swoje naturalne potrzeby. Co więcej, zarówno norki, jak i lisy są zwierzętami terytorialnymi i poza czasem rui unikają obecności dorosłych osobników swojego gatunku. Na fermach są zmuszone przebywać w bardzo bliskiej odległości innych zwierząt, co powoduje u nich silny stres, a zdarza się, że prowadzi do wzajemnej agresji między zwierzętami lub do aktów autoagresji. Norki są ssakami ziemno-wodnymi, co przejawia się w ich budowie i zachowaniu – występują u nich m.in. błony pławne w postaci płatów skórnych między palcami tylnych łap. W warunkach fermowych nie jest możliwe zapewnienie norkom możliwości pływania, a pływanie i nurkowanie są dla norek bardzo istotne.

Prof. Andrzej Elżanowski, zoolog, Kierownik Sekcji Dobrostanu Zwierząt Polskiego Towarzystwa Etycznego wskazuje, iż „zwierzęta futerkowe są to inteligentne, wrażliwe ssaki,

których potrzeby i doznania są w pełni porównywalne z potrzebami i doznaniem naszych kotów czy psów które nam towarzyszą w życiu. Trzymanie takich zwierząt na drutach, w małych klatkach, zabijanie lisów przez wkładanie elektrody do odbytu i zamykanie obwodu przez przykładanie drugiej elektrody do pyska - to jest podłość, która zaprzecza rzekomo niezbywalnej godności ludzi, którzy pracują w tym brudnym, krwawym przemyśle. Hodowla zwierząt futerkowych powinna być jak najszybciej zabroniona w Polsce, podobnie jak to ma miejsce w kilku innych krajach Unii Europejskiej.” Raport Najwyższej Izby Kontroli dotyczący nadzoru nad funkcjonowaniem ferm zwierząt (KRR-4101-01-00/2014; Nr ewid. 181/2014/P/14/050/KRR) wskazuje, że:

1) fermy zwierząt oddziałują na otoczenie i okolicznych mieszkańców poprzez odory (zawierające związki szczególnie cuchnące i szkodliwe dla zdrowia, w szczególności w gnojowicy), zanieczyszczenie wód (w tym w wyniku przenawożenia gleb, prowadzących do zagrożeń chemicznych i mikrobiologicznych), poprzez produkty pochodzenia zwierzęcego, wpływające na jakość zdrowotną żywności;

2) zanieczyszczenie wód (gruntowych, powierzchniowych i Bałtyku) poprzez przenawożenie gleb i odpływ składników nawozów organicznych (głównie biogenów – azotu i fosforu)

3) organy administracji rządowej nie zapewniają właściwego nadzoru nad funkcjonowaniem ferm – spośród 20 kontrolowanych ferm zwierząt futerkowych, w 15 stwierdzono min. naruszenie przepisów ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (przedstawianie się obornika zwierząt do gruntu) oraz ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach. Nie przestrzegano także przepisów weterynaryjnych w zakresie zabezpieczenia przeciw epizootycznym obiektów, prowadzenia rejestracji i identyfikacji zwierząt oraz postępowania z ubocznymi produktami pochodzenia zwierzęcego, a także warunków utrzymania zwierząt. Podczas kontroli stwierdzono nieprawidłowości we wszystkich kontrolowanych fermach zlokalizowanych na terenie woj. zachodniopomorskiego.

Raport NIK dotyczący sprawowania nadzoru przez inspekcje państwowe nad funkcjonowaniem ferm zwierząt futerkowych w woj. wielkopolskim wskazały, że:

- 1) w 87% ferm nie przestrzegano wymagań ochrony środowiska;
- 2) w 48% działalność hodowlana prowadzona była w obiektach nielegalnie wybudowanych lub użytkowanych;
- 3) w 35% niezgodnie z przepisami weterynaryjnymi;
- 4) organy administracji rządowej nie zapewniają nadzoru nad funkcjonowaniem ferm zwierząt;

5) lokalizacja ferm zwierząt prowadzi do skażenia środowiska i spadku atrakcyjności terenów wokół ferm.

Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, że ustalenia kontroli ferm futerkowych ujawniły występowanie warunków sprzyjających tworzeniu się mechanizmów korupcjogennych. Wyprodukowanie 1 kg futra wiąże się z emisją około 110 kg dwutlenku węgla. Aby zapobiec rozkładaniu się skór nerek przy produkcji używa się silnych środków chemicznych, takich jak metale ciężkie, rozpuszczalniki, azotany, formaldehyd, chrom, stabilizator kolagenu (w tym arsenik) i inne. Są to niebezpieczne substancje, przyczyniające się do zaburzenia gospodarki hormonalnej i powodujące alergie. Negatywny wpływ, jaki wywiera na zmiany klimatu 1 kg wyprodukowanego futra jest pięciokrotnie wyższy od wyprodukowania 1 kg wełny.

Mimo, że niektórzy proponują przenieść ферmy na tereny odległe od zabudowań mieszkalnych, oznaczać to może zlokalizowanie ich w pobliżu lasów i okolic parków narodowych, co stwarza zagrożenie dla rodzimych gatunków zwierząt i bioróżnorodności. Wynika to z tego, że mimo prób zabezpieczania ferm przed ucieczkami zwierząt, do takich ucieczek wciąż dochodzi. Prowadzone m.in. przez dr. hab. Andrzeja Zalewskiego z Instytutu Biologii Ssaków PAN w Białowieży analizy genetyczne wykorzystujące markery jądrowego i mitochondrialnego DNA wykazały, że wśród nerek amerykańskich odłowionych na wolności w Polsce średnio 17% osobników należało do grupy uciekinierów z ferm lub ich potomków w pierwszym pokoleniu. W zależności od województwa do tej grupy zaliczono od 0 do nawet 55% odłowionych zwierząt. Wysokość tej liczby wśród schwytych w przyrodzie nerek była związana z liczebnością nerek na fermach w każdym z województw – im wyższa liczba hodowanych nerek, tym większy procent osobników pochodzących z ferm. Wynika z tego, że ферmy hodowlane mają istotny wpływ na zróżnicowanie genetyczne dziko żyjącej populacji tego drapieżnika, a także na znaczną wysokość jej zmienności genetycznej.

Część uciekinierów z ferm przyczynia się do ciągłego wzrostu zmienności genetycznej dziko żyjących populacji. W konsekwencji może się to przekładać na większe ich dostosowanie do często niesprzyjających warunków środowiskowych, co ułatwia norkom kolonizację nowych terenów, a przez to ma zgubny wpływ na ekosystemy i liczebność innych gatunków zwierząt. Już w październiku 2013 r. resort środowiska widział zasadność wpisania norki amerykańskiej na listę gatunków inwazyjnych, o czym informował ówczesny minister środowiska. Rozmowy nad wpisaniem norki amerykańskiej na tę listę toczą się także od kilku lat w Unii Europejskiej, a Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk podaje, że liczebność norki w Polsce wzrasta, a gatunek ten jest inwazyjnym gatunkiem obcym i ma istotny negatywny wpływ na polską populację gęgawy, krzyżówki, łyski czy gronostaja. Instytut podał, że „najbardziej skuteczną metodą zwalczania

gatunku byłaby likwidacja ferm hodowlanych i równoczesna eliminacja osobników z dzikiej populacji”. Zmiana położenia ferm nie jest więc rozwiązaniem.

Jak wynika z opinii prof. dr hab. Wojciecha Pisuli z dnia 7 marca 2018 r., całkowity zakaz hodowli zwierząt w celu pozyskiwania z nich futer jest jedynym rozwiązaniem, które pozwoli uchronić zwierzęta przed bólem i cierpieniem i powinno być wprowadzone w każdym cywilizowanym państwie. Nie ma możliwości zastosowania jakichkolwiek środków pośrednich, jak np. powiększanie klatek, bowiem zwierzęta futerkowe potrzebują dużych przestrzeni, których fermy nie są w stanie zapewnić.

Zakaz hodowli zwierząt na futra zyskuje coraz większe poparcie społeczne. Badania prowadzone przez CBOS wskazują na spadek społecznego przyzwolenia na zabijanie zwierząt dla pozyskania ich mięsa lub skór albo innych potrzeb gospodarczych – z 91% w 1996 roku do 67% w 2006 roku (Stosunek do zwierząt, Komunikat z badań, CBOS, Warszawa, 2006 rok). Wyniki badań opinii publicznej prowadzone przez Instytut Badań Opinii Publicznej Homo Homini w lutym 2014 roku pokazują, że 55% ankietowanych popiera wprowadzenie w Polsce zakazu hodowania zwierząt futerkowych. Z kolei wyniki sondażu przeprowadzonego przez Homo Homini wskazują, że 66,3% ankietowanych sprzeciwia się hodowli zwierząt na futro.

Petycję do posłów VIII Kadencji Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie wprowadzenia zakazu hodowli zwierząt na futro do dnia 23 lutego 2016 roku podpisało 83 243 osób. Pod petycją dotyczącą całkowitego zakazu hodowli zwierząt na futra na stronie Fundacji Międzynarodowy Ruch na Rzecz Zwierząt podpisało 112 tys. osób. Pod obywatelskim projektem ustawy o ochronie zwierząt, który zakładał m.in. całkowity zakaz chowu zwierząt na futra, podpisało się 220 tys. obywateli.

Zakaz hodowli zwierząt na futra obowiązuje w Austrii, Chorwacji, Wielkiej Brytanii, Bośni i Hercegowinie, Słowenii, Holandii. Częściowe zakazy – Dania, Niemcy (zakaz hodowli psowatych na futro). Ograniczenia w hodowli – Szwecja, Włochy oraz Szwajcaria (przepisy określają minimalną powierzchnię klatki na 40 m² dla dwóch lisów polarnych). Kampanie, których celem jest wprowadzenie zakazu hodowli zwierząt na futra, prowadzone są m.in. w Finlandii, Norwegii, Danii, Czechach, Niemczech, Irlandii, czy w Belgii. ,

Zgodnie z raportem "Wpływ ekonomiczny branży hodowli zwierząt futerkowych na gospodarkę Polski" przygotowanym w maju 2014 roku przez firmę PwC Polska Sp. z o.o, sfinansowanym ze środków Polskiego Związku Hodowców Zwierząt Futerkowych, w Polsce działało 637 gospodarstw zajmujących się hodowlą zwierząt futerkowych. Według danych pochodzących od hodowców futer w 2013 roku branża ta przyniosła 2,5% wartości generowanej

przez całe rolnictwo, 4% eksportu rolno-spożywczego oraz 291 mln zł w postaci podatków oraz składek społecznych.

W/w kwoty opierają się na opracowaniach szacunkowych opartych na deklaracjach słownych samych hodowców.

Z danych uzyskanych z Ministerstwa Finansów wynika, że hodowcy w całym 2016 r. odprowadzili do budżetu jedynie niecałe 10 mln złotych podatku dochodowego oraz wypłacili z budżetu 47 mln zł z tytułu nadpłaty podatku VAT. Jako dział specjalny produkcji rolnej hodowcy nie płacą podatku od nieruchomości.

Analiza danych udostępnionych przez organy samorządowe znajdujące się na terenie 158 gmin, w których funkcjonują fermy futrzarskie, pozwala na wskazanie wielkości wpływów do budżetów gminnych ze strony hodowców zwierząt futerkowych.

W 2016 r. wszystkie zewidencjonowane wpływy z podatków gruntowych, rolnych i od nieruchomości (a także z tytułu dzierżawy gruntu) hodowców zwierząt futerkowych (poddane analizie) wynosiły 351 808,60 zł, w 2017 r. było to 357 256,29 zł.

67,7% gmin (w 2016 r.) i 66,4% gmin (w 2017 r.) nie otrzymało żadnych środków ze strony hodowców zwierząt futerkowych, bądź nie było w stanie takich środków wykazać.

W przypadku pozostałych gmin wpływ 5 z nich stanowił 77,20% (w 2016 r.) i 75,63% (w 2017 r.) całego wpływu do gmin ze wszystkich ferm w całej Polsce – wśród nich trzy gminy zlokalizowane są w województwie zachodniopomorskim, jedna w mazowieckim i jedna w wielkopolskim.

Analiza gmin spoza "największej piątki" (a więc 153 ze 158 analizowanych przypadków, 96,8%) wskazuje, że średni przychód do budżetu gminy na terenie której zlokalizowana jest ferma futrzarska wynosił rocznie 426,92 zł (w 2016 r.) lub 454,63 zł (w 2017 r.), co stanowi ekwiwalent 35,57 zł lub 37,88 zł miesięcznie.

Na terenie analizowanych gmin w ciągu ostatnich dwóch lat zaledwie raz doszło do finansowania lub współfinansowania przez hodowcę wydatku gminy.

Z danych uzyskanych z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wynika, że w 2016 r. odprowadzono składki od 993 osób pracujących w podklasie 01.49.Z (cały dział specjalny produkcji rolnej łącznie z hodowcami zwierząt futerkowych). Do października 2017 r. odprowadzono składki od 986 osób pracujących w tej podklasie. Kwota przypisu składek na ubezpieczenia społeczne zaewidencjonowana w systemie SEKiF u płatników z kodem podklasy 01.49.Z w okresie I-XII 2016 r. wyniosła 8,8 mln zł, natomiast w okresie I-X 2017 r. wyniosła 8,2 mln zł.

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wskazuje, że w 2016 r. zarejestrowanych zostało ok. 920 oświadczeń podmiotów o zamiarze powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcowi dotyczących podklasy 01.49.Z. W roku 2017 (do grudnia) było to ok 1100 oświadczeń. Z tego odpowiednio 95% i 93% dla obywateli Ukrainy. Jak podaje MRPiPS w ramach wskazanej podklasy około połowa cudzoziemców wykonywała zawód hodowcy zwierząt futerkowych.

Przygotowane na zlecenie Komisji Europejskiej raporty Europejskiego Urzędu Bezpieczeństwa Żywności (EFSA-Q-2003-093) i Interdyscyplinarnego projektu Dialrel (2006-2010) oraz raport Rady d/s Dobrostanu Zwierząt Gospodarskich (2003 i 2009), zespołu doradczego przy brytyjskim Ministerstwie Środowiska, Żywności i Spraw Wiejskich potwierdziły, że ubój dokonywany poprzez podrzynanie gardła i wykrwawianie bez pozbawienia świadomości jest w najwyższym stopniu niehumanitarny i powoduje zadawanie zwierzętom trudnych do wyobrażenia męczarni.

Sama czynność podcięcia gardła przytomnemu zwierzęciu wymaga jego krępowania, powodującego bardzo silny stres, a w praktyce produkcyjnej często uszkodzenia ciała. Praktykowane w Polsce (a zabronione np. w Danii i Wielkiej Brytanii) krępowanie zwierzęcia połączone z odwracaniem go do góry nogami w tzw. klatkach obrotowych wywołuje najwyższy znany poziom hormonów stresu (świadczący o stanie ekstremalnej paniki), a także sprzyja wlewaniu się krwi i zawartości żołądka do przeciętej tchawicy konającego zwierzęcia.

Przy samym podrzynaniu szyi tzn. skóry, mięśni, tchawicy, przełyku oraz trzech par nerwów, zwierzęta poddawane ubojowi rytualnemu odczuwają ból pochodzący z zakończeń bólowych i przeciętych nerwów. Potwierdziły to badania elektroencefalogramów cieląt przez zespół z Massey University w Nowej Zelandii. Wbrew twierdzeniom przedstawicieli związków wyznaniowych, jakoby ubój rytualny dokonywany był jednym cięciem, badania przeprowadzone przez ekspertów z Royal Veterinary College (Hatfield, UK) wykazały, że średnia liczba cięć w przypadku uboju rytualnego krów wynosiła 3,2 przy szechicie i 5,2 przy halalu. Raport z kilkuletniego, przekrojowego, europejskiego projektu badawczego Dialrel (przeprowadzonego w latach 2008-2010) wykazał, że w uboju rytualnym owiec dokonywanych jest 1-6 cięć, a w uboju rytualnym krów od 1 do nawet 60 (!) cięć.

Poddawane ubojowi rytualnemu zwierzęta nie tracą świadomości natychmiast po podcięciu szyi i doznają skrajnego cierpienia spowodowanego bólem rany, gwałtownym spadkiem ciśnienia krwi i w wielu wypadkach duszeniem się krwią często pomieszaną z zawartością żołądka, która dostaje się do przeciętej tchawicy i płuc. Trudno na tym etapie mierzyć to cierpienie ponieważ unieruchomione zwierzę z powodu przeciętej tchawicy traci możliwość jakiegokolwiek wokalizacji

bólu (ryczenia, beczenia). Na tym etapie obserwowano rzeźników rozszerzających palcami rany, aby ułatwić wykrwawienie. U owiec utrata przytomności zachodzi stosunkowo szybko w czasie poniżej 10 sekund, natomiast u krów stan świadomej agonii po przecięciu tchawicy może trwać nawet kilka minut. Wynika to z różnic w budowie naczyń krwionośnych.

Wprowadzenie zakazu uboju rytualnego opiera się na naukowo wiarygodnych danych dotyczących zasadniczej różnicy pod względem stopnia bólu i cierpień zwierząt, którym podrywane są gardła bez uprzedniego ogłuszenia w porównaniu z innymi przyjętymi w krajach europejskich sposobami uboju (co jednocześnie nie oznacza, że ubój standardowy spełnia wszelkie warunki humanitarności). Taką samą opinię wyraziła Europejska Federacja Lekarzy Weterynarii oraz Polskie Towarzystwo Etologiczne, zrzeszające badaczy zachowań i psychologii zwierząt.

Jednocześnie projekt ustawy przewiduje, że ubój rytualny będzie możliwy na potrzeby członków związków wyznaniowych o uregulowanej sytuacji prawnej funkcjonujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Proponowany wyjątek ma związek z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 grudnia 2014 roku (Dz.U.2014.1794), który w zakresie, w jakim nie zezwala na poddawanie zwierząt ubojowi w ubojni (rzeźni) według szczególnych metod wymaganych przez obrzędy religijne, jest niezgodny z art. 53 ust. 1, 2 i 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 9 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2. Ubój ten jednak nie będzie mógł być wykonywany przy użyciu tzw. klatek obrotowych.

Projekt nowelizacji ustawy przewiduje przyznanie organizacjom społecznym, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt uprawnienie do samodzielnego wniosku o ukaranie w przypadku wykroczeń stypizowanych w ustawie o ochronie zwierząt. Zgodnie z Kodeksem postępowania w sprawach o wykroczenia, obecnie uprawnienie to przyznane jest pokrzywdzonym w sprawach o wykroczenia ścigane na żądanie pokrzywdzonego. Organizacje społeczne, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, mogą samodzielnie wnieść wniosek o ukaranie jako oskarżyciel posiłkowy, jeżeli w ciągu miesiąca od powiadomienia o wykroczeniu organu uprawnionego do występowania w tych sprawach w charakterze oskarżyciela publicznego, nie zostanie powiadomiony o wniesieniu przez ten organ wniosku o ukaranie albo nie otrzyma zawiadomienia o braku podstaw do wniesienia wniosku o ukaranie.

W Ustawie o ochronie zdrowia zwierząt i zwalczaniu chorób zakaźnych proponuje się wprowadzenie definicji schroniska oraz miejsca czasowego przetrzymywania zwierząt, objęcie schronisk kontrolą, jako działalności nadzorowanej, ustala się normatywy powierzchni, którą schronisko będzie zobowiązane zapewnić przetrzymywanym zwierzętom oraz doprecyzowuje

formę prowadzenia schronisk. W obecnym stanie zwiększonej (!populacji psów i kotów, w schroniskach i innych miejscach, ważnym staje się dookreślenie możliwości sprawowania odpowiedniego nadzoru nad dobrostanem we wszystkich miejscach gromadzenia zwierząt. Dlatego koniecznym jest wprowadzenie uzyskania zezwolenia na prowadzenie schroniska przez podmiot do tego odpowiednio przygotowany, a nie jak to jest obecnie, kiedy numer identyfikacyjny otrzymuje w zasadzie każdy wnioskodawca, po fakcie uruchomienia schroniska. Propozycja niewątpliwie zdecydowanie utrudni również proceder wyłudzenia pieniędzy od samorządów, ponieważ podmiot wyłapujący zwierzęta dziś może podać fikcyjny adres schroniska nieistniejącego, co również się zdarzało. Niezwykle ważnym jest dookreślenie normatywów powierzchniowych, ponieważ dziś występuje nadmierne zagęszczenie zwierząt, szczególnie w schroniskach patologicznych, nastawionych tylko na osiągnięcie jak największego zysku.

W okresie przejściowym schroniska dla zwierząt bezdomnych będą musiały dostosować swoje standardy do nowo wprowadzanych przepisów. Będą musiały też potwierdzić 50% adopcji zwierząt przybyłych do schroniska w ciągu roku, a po 3 latach potwierdzić 60% adopcji. Obserwacja działalności schronisk pozwala stwierdzić, że te schroniska, które aktywnie działają na rzecz wspierania procesu adopcyjnego zwierząt jednocześnie nie wzbudzają kontrowersji w zakresie warunków utrzymywania zwierząt. Z kolei w tych, w których troska o przyszłość zwierząt nie jest ważna, dochodzi często do nadużyć: wiele zwierząt w schronisku ginie, zwierzęta nie są rejestrowane, stanowią jedynie powód do ponoszenia nakładów przez gminy. Rozwiązanie opisane powyżej pozwoli na poprawienie standardów utrzymywania bezdomnych zwierząt poprzez wyeliminowanie z rynku podmiotów nieefektywnych.

Projekt nowelizacji ustawy w zakresie regulacji dotyczących zwalczania bezdomności zwierząt nie przyniesie negatywnych skutków finansowych dla Skarbu Państwa, wręcz przeciwnie, pozwoli ograniczyć wydatki budżetowe związane z opieką nad bezdomnymi zwierzętami oraz zapobieganiem bezdomności wśród zwierząt. W przypadku gmin nieposiadających środków na dostosowanie się do zmian określonych w art. 1 pkt 12, w zakresie zmiany brzmienia art. 11a ust. 2 ustawy o ochronie zwierząt, zaleca się rozważenie przez rady gmin możliwości wprowadzenia na okres przejściowy (1 roku) opłaty od posiadania psów, zgodnie z art. 18a ustawy z dnia 12 stycznia 1991 roku o podatkach i opłatach lokalnych i określenie sposobu skutecznego poboru tych opłat.

Pozostałe skutki regulacji:

1) Wprowadzane zmiany w zakresie obowiązków nakładanych na jednostki samorządu terytorialnego są uzależnione w dużej mierze od rozwiązań jakie zostały w danej jednostce przyjęte oraz od stopnia przestrzegania obowiązującego już prawa, gdyż wprowadzane przepisy uniemożliwiają obchodzenie tego prawa.

2) Oznakowanie psów wiąże się niewątpliwie z kosztami samej procedury jak i kosztami utworzenia rejestru zwierząt oznakowanych. Utworzenie rejestru będzie wymagało zapewne zwiększenia zatrudnienia o 1-2 etaty, potrzebne będzie również odpowiednie zabezpieczenie informatyczne. Warto jednakże nadmienić, że za oznakowanie psów będzie pobierana od właścicieli zwierząt opłata, z której zostaną pokryte koszty związane z utworzeniem rejestru.

3) Projekt gwarantuje utrzymanie psom, które ukończyły pracę na służbie. Pies kończy swą pracę w policji, wojsku, straży pożarnej i innych służbach gdy kończy ok. 9 lat. Średnia długość życia psa to ok. 13 lat, a roczny koszt utrzymania zwierzęcia podczas służby to ok. 3600 zł. Można przyjąć, że w Polsce mamy ok. 5 tys. psów na służbie w związku z czym koszt dla budżetu państwa związany z utrzymaniem psów po ukończeniu przez nich służby można oszacować na 18 mln w skali roku. Kwota ta rozłoży się jednak na kolejne lata, gdyż psy nie będą kończyły swojej pracy na służbie jednocześnie, a etapami.

4) Odnośnie zakazu hodowli zwierząt futerkowych dane szacowane przez hodowców nerek dotyczące zmniejszenia wpływu do budżetu różnią się znacznie od oficjalnych danych uzyskanych z ministerstw i urzędów, o czym była mowa powyżej. Likwidacja ferm przyczyni się pozytywnie do wzrostu cen nieruchomości na tych terenach. Wzrosną wpływy z podatków z tych części produkcji rolnej, które po zamknięciu ferm i rekultywacji gleby, będą mogły od nowa się rozwinąć. W regionach wiejskich będzie mogła rozwijać się agroturystyka, co do tej pory było niemożliwe - w pobliżu ferm nie istnieją bazy turystyczne z uwagi na wszechobecny fetor.

Zmniejszą się także wydatki związane z ochroną środowiska naturalnego przed norką amerykańską. Instytut Europejskiej Polityki Ochrony Środowiska szacuje roczny koszt ucieczek i obecności norki amerykańskiej w środowisku na terenie Europy na 105 mln euro.

5) Jak wynika z danych udostępnionych przez Unię Pracodawców Przemysłu Mięsnego, w latach 2013-2015 Polska wyeksportowała 1,3 mln ton mięsa wołowego, z czego 905,3 tys. ton stanowiło mięso wyprodukowane w systemach halal i kosher. Głównymi odbiorcami polskiej wołowiny z uboju rytualnego były: Niemcy, Holandia, Hiszpania, Francja, Wielka Brytania, Czechy, Szwecja oraz Bośnia i Hercegowina. Zakaz uboju rytualnego nie będzie jednak oznaczał, że te popularne rynki staną się dla polskich producentów niedostępne a oni sami niekonkurencyjni. Po wprowadzeniu zakazu uboju rytualnego prawa rynku ukształtują tenże rynek od nowa, ale trudno przewidzieć w jakim kierunku pójdą te zmiany i jakie koszty będą się z tym wiązały.

Projektowana ustawa wpłynie na sektor małych i średnich przedsiębiorstw. W przypadku ferm zwierząt futerkowych będzie się wiązała z ich likwidacją, choć nie nastąpi ona natychmiast, gdyż wydłużone *vacatio legis* ustawy pozwoli przejść przez proces likwidacji w płynny sposób.

W przypadku cyrków projekt ustawy może wpłynąć na ich mniejszą atrakcyjność dla części

publiczności. Może wiązać się to z upadłością niektórych podmiotów, jednak nie jest to oczywiste, bo uzależnione od elastyczności i kreatywności ww. podmiotów. Podmioty te mogą prezentować sztukę cyrkową bez udziału zwierząt.

W zakresie założeń aktów wykonawczych, minister właściwy do spraw rolnictwa, przygotuje rozporządzenia w zakresie:

- zasad zatwierdzania schronisk w zakresie działalności nadzorowanej;
- wymagań weterynaryjnych dla prowadzenia schronisk;
- zasad wyłapywania zwierząt bezdomnych;
- zasad tworzenia i funkcjonowania tymczasowych miejsc przetrzymywania zwierząt.
- wysokość opłaty ponoszonej przez posiadacza zwierzęcia za oznakowanie zwierzęcia, wysokość opłaty za udostępnienie danych z rejestru, o którym mowa w art 11d;
- zasady, warunki i metody przeprowadzania uboju rytualnego.

Projekt nowelizacji ustawy o ochronie zwierząt i niektórych innych ustaw stanowi wypadkową postulatów społecznych, sugestii organów sprawujących nadzór nad przestrzeganiem przepisów ustawy o ochronie zwierząt oraz zaleceń Najwyższej Izby Kontroli, której działania w zakresie kontroli realizowania przepisów ustawy o ochronie zwierząt objęły 462 podmioty - wśród nich znalazły się zarówno organy administracji publicznej, przedsiębiorstwa, organizacje społeczne i podmioty prywatne.

Projekt nowelizacji ustawy czyni zadość wnioskowi pokontrolnemu Najwyższej Izby Kontroli¹ w zakresie:

- nałożenia na gminy obowiązku uchwalania i wykonywania programów zapobiegających bezdomności zwierząt;
- wprowadzenia ustawowej definicji schroniska dla zwierząt w ustawie o ochronie zdrowia zwierząt;
- wprowadzenia zapisu, że prowadzenie schronisk dla zwierząt jest dozwolone po stwierdzeniu przez powiatowego lekarza weterynarii, w drodze decyzji, spełnienia wymagań weterynaryjnych określonych dla prowadzenia danego rodzaju działalności (obecnie wystarczy pisemne zgłoszenie);
- zakazania odławiania psów bez zapewnienia im miejsca w schronisku dla zwierząt;

---

¹ Wnioski pokontrolne zawarte w publikacji Najwyższej Izby Kontroli o numerze ewid. 34/2015/KST z maja 2015 roku pt.: „Ochrona zwierząt w świetle kontroli NIK – ważniejsze nieprawidłowości i dobre praktyki”.

- doprecyzowania przepisów dotyczących nadzoru weterynaryjnego nad podmiotami zajmującymi się wyłapywaniem bądź opieką nad zwierzętami bezdomnymi;
- niedopuszczania przez podmioty prowadzące schroniska dla zwierząt do ich przepełniania;
- zwiększenia obowiązków gmin w zakresie ograniczania bezdomności zwierząt poprzez stosowanie zabiegów sterylizacji i kastracji w większej skali;
- zmiany art. 11a ustawy o ochronie zwierząt, poprzez zaliczenie programów opieki nad zwierzętami bezdomnymi do aktów prawa miejscowego;
- umożliwienia kastracji i sterylizacji bezdomnych zwierząt poza schroniskami dla zwierząt;
- zmiany brzmienia art. 7 pkt 3 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach;
- wprowadzenia przepisów określających standardy opieki gmin nad zwierzętami bezdomnymi;
- warunków wydawania zezwolenia na prowadzenie schronisk dla zwierząt;
- przeciwdziałania bezdomności zwierząt domowych poprzez ograniczenie ich niekontrolowanego rozrodu;
- zapewnienia na terenie gmin opieki nad kotami wolnobytuującymi i zapobieganie ich niekontrolowanemu rozrodowi.

Projekt dotyczy częściowo kwestii regulowanych prawem Unii Europejskiej. Dotyczy to art. 12 ust. 4 c ustawy o ochronie zwierząt, zawartego w art. 1 pkt 15 projektu oraz art. 17 ust. 5 ustawy o ochronie zwierząt, zawartego w art. 1 pkt 18 projektu.

Projekt będzie podlegał notyfikacji jako projekt przepisów technicznych w trybie określonym w dyrektywie (UE) 2015/1535 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 9 września 2015 r., ustanawiającej procedurę udzielenia informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. Urz. UE L 241 z 17.9.2015, str. 1).